નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

અટ્ઠકથા

સંગાયનસ્સ પુચ્છા-વિસ્સજ્જના

સદેવકોપિ ચે લોકો, આગન્ત્વા તાસયેય્ય મં;
ન મે પટિબલો અસ્સ, જનેતું ભયભેરવં.

સચેપિ ત્વં મહિં સબ્બં, સસમુદ્દં સપબ્બતં;
ઉક્ખિપિત્વા મહાનાગ, ખિપેય્યાસિ મમૂપરિ;
નેવ મે સક્કુણેય્યાસિ, જનેતું ભયભેરવં;
અઞ્ઞદત્થુ તવેવસ્સ, વિઘાતો ઉરગાધિપ.

મા દાનિ કોધં જનયિત્થ, ઇતો ઉદ્ધં યથા પુરે;
સસ્સઘાતઞ્ચ માકત્થ, સુખકામા હિ પાણિનો;
કરોથ મેત્તં સત્તેસુ, વસન્તુ મનુજા સુખં.

ચત્તારો આસીવિસા ઉગ્ગતેજા ઘોરવિસાતિ ખો ભિક્ખવે ચતુન્નેતં મહાભૂતાનં અધિવચનં.

પઞ્ચ વધકા પચ્ચત્થિકાતિ ખો ભિક્ખવે પઞ્ચન્નેતં ઉપાદાનક્ખન્ધાનં અધિવચનં.

છટ્ઠો અન્તરચરો વધકો ઉક્ખિત્તાસિકોતિ ખો ભિક્ખવે નન્દીરાગસ્સેતં અધિવચનં.

સુઞ્ઞો ગામોતિ ખો ભિક્ખવે છન્નેતં અજ્ઝત્તિકાનં આયતનાનં અધિવચનં.

ચોરા ગામઘાતકાતિ ખો ભિક્ખવે છન્નેતં બાહિરાનં આયતનાનં અધિવચનં.

મહાઉદકણ્ણવો ખો ભિક્ખવે ચતુન્નેતં ઓઘાનં અધિવચનં.

ઓરિમં તીરં સાસઙ્કં સપ્પટિભયન્તિ ખો ભિક્ખવે સક્કાયસ્સેતં અધિવચનં.

પારિમં તીરં ખેમં અપ્પટિભયન્તિ ખો ભિક્ખવે નિબ્બાનસ્સેતં અધિવચનં.

વીરિયારમ્ભસ્સેતં અધિવચનં.

ગન્ત્વા કસ્મીરગન્ધારં, ઇસિ મજ્ઝન્તિકા તદા;
દુટ્ઠં નાગં પસાદેત્વા, મોચેસિ બન્ધના બહૂ.

પુનપિ ભન્તે દક્ખેમુ સઙ્ગતિ ચે ભવિસ્સતિ.

અજ્જાપિ સન્તાનમયં, માલં ગન્થેન્તિ નન્દને;
દેવપુત્તો જવો નામ, યો મે માલં પટિચ્છતિ.

મુહુત્તોવિય સો દિબ્બો, ઇધ વસ્સાનિ સોળસ;
રત્તિન્દિવો ચ સો દિબ્બો, માનુસિં સરદો સતં.

ઇતિ કમ્માનિ અન્વેન્તિ, અસઙ્ખેય્યાપિ જાતિયો;
કલ્યાણં યદિ વા પાપં, ન હિ કમ્મં વિનસ્સતિ.

યો ઇચ્છે પુરિસો હોતું, જાતિ જાતિ પુનપ્પુનં;
પરદારં વિવજ્જેય્ય, ધોતપાદોવ કદ્દમં.

યા ઇચ્છે પુરિસો હોતું, જાતિ જાતિ પુનપ્પુનં;
સામિકં અપચાયેય્ય, ઇન્દંવ પરિચારિકા.

યો ઇચ્છે દિબ્બભોગઞ્ચ, દિબ્બમાયું યસં સુખં;
પાપાનિ પરિવજ્જેત્વા, તિવિધં ધમ્મમાચરે.

યં ભિક્ખવે સદેવકસ્સ લોકસ્સ સમારકસ્સ સબ્રહ્મકસ્સ સસ્સમણબ્રાહ્મણિયા પજાય સદેવમનુસ્સાય દિટ્ઠં સુતં મુતં વિઞ્ઞાતં પત્તં પરિયેસિતં અનુવિચરિતં મનસા, તમહં જાનામિ તમહં અભિઞ્ઞાસિં, તં તથાગતસ્સ વિદિતં, તં તથાગતો ન ઉપટ્ઠાતિ.

ઇતિ ખો ભિક્ખવે તથાગતો દિટ્ઠસુતમુતવિઞ્ઞાતબ્બેસુ ધમ્મેસુ તાદીયેવ તાદી, તુમ્હા ચ પન તાદિમ્હા અઞ્ઞો તાદી ઉત્તરિતરો વા પણીતતરો વા નત્થીતિ વદામિ.

સુવણ્ણભૂમિં ગન્ત્વાન, સોણુત્તરા મહિદ્ધિકા;
પિસાચે નિદ્ધમેત્વાન, બ્રહ્મજાલમદેસિસું.

સમણા મયં મહારાજ, ધમ્મરાજસ્સ સાવકા;
તવેવ અનુકમ્પાય, જમ્બુદીપા ઇધાગતા.

અહં બુદ્ધઞ્ચ ધમ્મઞ્ચ, સઙ્ઘઞ્ચ સરણં ગતો,
ઉપાસકત્તં દેસેસિં, સક્યપુત્તસ્સ સાસને.

તેન સમયેન બુદ્ધો ભગવા વેરઞ્જાયં વિહરતિ નળેરુપુચિ મન્દમૂલે.

સગ્ગારોહણસોપાણં , અઞ્ઞં સીલસમં કુતો;
દ્વારં વા પન નિબ્બાન, નગરસ્સ પવેસને.

અલમેવ કાતું કલ્યાણં, દાનં દાતું યથારહં;

પાણિં કામદદં દિસ્વા, કો પુઞ્ઞં નકરિસ્સતિ.

દસ્સામન્નઞ્ચ પાનઞ્ચ, વત્થસેનાસનાનિ ચ;
પપઞ્ચ ઉદપાનઞ્ચ, દુગ્ગે સઙ્કમનાનિ ચ.

મહાઅટ્ઠકથઞ્ચેવ , મહાપચ્ચરિમેવચ;
કુરુન્દિઞ્ચાતિ તિસ્સોપિ, સીહળટ્ઠકથા ઇમા;
બુદ્ધમિત્તોતિ નામેન, વિસુતસ્સ યસસ્સિનો;
વિનયઞ્ઞુસ્સ ધીરસ્સ, સુત્વા થેરસ્સ સન્તિકે.

ઉપદ્દવાકુલે લોકે, નિરુપદ્દવતો અયં;
એકસંવચ્છરેનેવ, યથા નિટ્ઠં ઉપાગતા;
એવં સબ્બસ્સ લોકસ્સ, નિટ્ઠં ધમ્મૂપસંહિતા;
સીઘં ગચ્છન્તુ આરમ્ભા, સબ્બેપિ નિરુપદ્દવા.

ચિરટ્ઠિતત્થં ધમ્મસ્સ, કરોન્તેન મયા ઇમં;
સદ્ધમ્મબહુમાનેન, યઞ્ચ પુઞ્ઞં સમાચિતં;
સબ્બસ્સ આનુભાવેન, તસ્સ સબ્બેપિ પાણિનો;
ભવન્તુ ધમ્મરાજસ્સ, સદ્ધમ્મરસસેવિનો.

ચિરં તિટ્ઠતુ સદ્ધમ્મો, કાલે વસ્સં ચિરં પજં;
તપ્પેતુ દેવો ધમ્મેન, રાજા રક્ખતુ મેદિનિં.

તાવ તિટ્ઠતુ લોકસ્મિં, લોકનિત્થરણેસિનં;
દસ્સેન્તી કુલપુત્તાનં, નયં સીલવિસુદ્ધિયા;
યાવ બુદ્ધોતિ નામમ્પિ, સુદ્ધચિત્તસ્સ તાદિનો;
લોકમ્હિ લોકજેટ્ઠસ્સ, પવત્તતિ મહેસિનો.

કરુણાસીતલહદયં , પઞ્ઞાપજ્જોતવિહતમોહતમં;
સનરામરલોકગરું, વન્દે સુગતં ગતિવિમુત્તં.

બુદ્ધોપિ બુદ્ધભાવં, ભાવેત્વા ચેવ સચ્છિકત્વાચ;
યં ઉપગતો ગતમલં, વન્દે તમનુત્તરં ધમ્મં.

સુગતસ્સ ઓરસાનં, પુત્તાનં મારસેનમથનાનં;
અટ્ઠન્નમ્પિ સમૂહં, સિરસા વન્દે અરિયસઙ્ઘં.

દીઘસ્સ દીઘસુત્તઙ્કિતસ્સ, નિપુણસ્સ આગમવરસ્સ;
બુદ્ધાનુબુદ્ધસંવણ્ણિતસ્સ, સદ્ધાવહગુણસ્સ.

સમ્માસમ્બુદ્ધેનેવ હિ તિણ્ણમ્પિ પિટકાનં અત્થવણ્ણનાક્કમો ભાસિતો, યાપકિણ્ણકદેસનાતિ વુચ્ચતિ, તતો સંગાયનાદિવસેન સાવકેહીતિ આચરિયા વદન્તિ.

અત્થપ્પકાસનત્થં, અટ્ઠકથા આદિતો વસિસતેહિ;
પઞ્ચહિ યાસઙ્ગીતા, અનુસઙ્ગીતા ચ પચ્છાપિ.

મજ્ઝે વિસુદ્ધિમગ્ગા, એસ ચતુન્નમ્પિ આગમાનઞ્હિ;
ઠત્વા પકાસયિસ્સતિ, તત્થ યથા ભાસિતમત્થં;
ઇચ્ચેવ કતો તસ્મા, તમ્પિ ગહેત્વાન સદ્ધિમેતાય;
અટ્ઠકથાય વિજાનાથ, દીઘાગમનિસ્સિતં અત્થં.

અત્થાનં સૂચનતો, સુવુત્તતો સવનતોથસૂદનતો,
સુત્તાણા સુત્તસભાગતોચ, સુત્તન્તિ અક્ખાતં.

સુદુદ્દસં સુનિપુણં, યત્થકામનિપાતિનં;
ચિત્તં રક્ખેથ મેધાવી, ચિત્તં ગુત્તં સુખાવહં.

સો એવં સમાહિતે ચિત્તે પરિસુદ્ધે પરિયોદાતે અનઙ્ગણે વિગતૂપક્કિલેસે મુદુભૂતે કમ્મનિયે ઠિતે આનઞ્જપ્પત્તે ઞાણદસ્સનાય ચિત્તં અભિનીહરતિ અભિનિન્નામેતિ –

યંહિતં ભિક્ખવે સમ્માવદમાને વદેય્ય સમન્તપાસો મારસ્સાતિ, માતુગામંયેવ સમ્મા વદમાનો વદેય્ય સમન્તપાસો મારસ્સાતિ.

યો ભિક્ખુ દિવસં ચઙ્કમેન નિસજ્જાય ચ આવરણીયેહિ ધમ્મેહિ ચિત્તં પરિસોધેત્વા.

ઇતિ ચિત્તકિરિયવાયોધાતુવિપ્ફારવસેન અયં કાયસમ્મતો અટ્ઠિસઙ્ઘાતો અભિક્કમતિ.

કરુણા વિય સત્તેસુ, પઞ્ઞા યસ્સ મહેસિનો;
ઞેય્યધમ્મેસુ સબ્બેસુ, પવત્તિત્થ યથારુચિ.

દસાય તાય સત્તેસુ, સમુસ્સાહિતમાનસો;
પાટિહીરાવસાનમ્હિ, વસન્તો તિદસાલયે;
પારિચ્છત્તકમૂલમ્હિ, પણ્ડુકમ્બલનામકે;
સિલાસને સન્નિસિન્નો, આદિચ્ચોવ યુગન્ધરે.

ચક્કવાળસહસ્સેહિ, દસાહાગમ્મ સબ્બસો;
સન્નિસિન્નેન દેવાનં, ગણેન પરિવારિતો;
માતરં પમુખં કત્વા, તસ્સા પઞ્ઞાય તેજસા;
અભિધમ્મકથામગ્ગં, દેવાનં સમ્પવત્તયિ.

તસ્સ પાદે નમસ્સિત્વા, સમ્બુદ્ધસ્સ સિરીમતો;
સદ્ધમ્મઞ્ચસ્સ પૂજેત્વા, કત્વા સઙ્ઘસ્સ ચઞ્જલિં.

યં દેવદેવો દેવાનં, દેસેત્વા નયતો પુન;
થેરસ્સ સારિપુત્તસ્સ, સમાચિક્ખિ વિનાયકો.

અનોતત્તદહે કત્વા, ઉપટ્ઠાનં મહેસિનો;
યઞ્ચ સુત્વાન સો થેરો, આહરિત્વા મહીતલં.

ભિક્ખૂનં પરિરુદાહાસિ, ઇતિ ભિક્ખૂહિ ધારિતો;
સઙ્ગીતિકાલે સંગીતો, વેદેહમુનિના પુન.

યં કરોમસિ બ્રહ્મુનો, સમં દેવેહિ મારિસ;
તદજ્જ તુય્હં કસ્સામ, હન્દ સામં કરોમ તે.

અત્થં પકાસયિસ્સામિ, આગમટ્ઠકથાસુપિ;
ગહેતબ્બં ગહેત્વાન, તોસયન્તો વિચક્ખણે.

ઇતિમે ભાસમાનસ્સ, અભિધમ્મકથં ઇમં;
અવિક્ખિત્તા નિસામેથ, દુલ્લભાહિઅયંકથા.

એત્થેતે પાપકા અકુસલા ધમ્મા અપરિસેસા નિરુજ્ઝન્તિ.

ચક્ખું ચાવુસો પટિચ્ચ રૂપેચ ઉપ્પજ્જતિ ચક્ખુવિઞ્ઞાણં, તિણ્ણં સઙ્ગતિ ફસ્સો, ફસ્સપચ્ચયા વેદના, યં વેદેતિ, તં સઞ્જાનાતિ. યં સઞ્જાનાતિ, તં વિતક્કેતિ, યં વિતક્કેતિ, તં પપઞ્ચેતિ, યં પપઞ્ચેતિ, તતો નિદાનં પુરિસં પપઞ્ચસઞ્ઞાસઙ્ખા સમુદાચરન્તિ અતીતાનાગતપચ્ચુપ્પન્નેસુ ચક્ખુવિઞ્ઞેય્યસુ રૂપેસુ –

પુરિમા ભિક્ખવે કોટિ ન પઞ્ઞાયતિ અવિજ્જાય.

અત્થેવ ગમ્ભીરગતં સુદુબ્બુધં,
સયં અભિઞ્ઞાય સહેતુસમ્ભવં;
યથાનુપુબ્બં નિખિલેન દેસિતં,
મહેસિના રૂપગતંવ પસ્સતિ.

અભિક્કમિસ્સામિ પટિક્કમિસ્સામીતિ હિ ચિત્તં ઉપ્પજ્જમાનં રૂપં સમુટ્ઠાપેતિ.

ન અન્તલિક્ખેન ન સમુદ્દમજ્ઝે,
ન પબ્બતાનં વિવરં પવિસ્સ;
ન વિજ્જતે સો જગતિપ્પદેસો,
યત્થટ્ઠિતો મુચ્ચેય્ય પાપકમ્મા.

યં પત્તં કુસલં તસ્સ, આનુભાવેન પાણિનો;
સબ્બે સદ્ધમ્મરાજસ્સ, ઞત્વા ધમ્મં સુખાવહં;
પાપુણન્તુ વિસુદ્ધાય, સુખાય પટિપત્તિયા;
અસોકમનુપાયાસં, નિબ્બાનસુખમુત્તમં.

ચિરં તિટ્ઠતુ સદ્ધમ્મો, ધમ્મે હોન્તુ સગારવા;
સબ્બેપિ સત્તા કાલેન, સમ્મા દેવો પવસ્સતુ;
યથા રક્ખિંસુ પોરાણા, સુરાજાનો તથેવિમં;
રાજા રક્ખતુ ધમ્મેન, અત્તનોવ પજંપજં.

તાવ તિટ્ઠતુ લોકસ્મિં, લોકનિત્થરણેસિનં;
દસ્સેન્તી કુલપુત્તાનં, નયં પઞ્ઞાવિસુદ્ધિયા;
યાવ બુદ્ધોતિ નામમ્પિ, સુદ્ધચિત્તસ્સ તાદિનો;
લોકમ્હિ લોકજેટ્ઠસ્સ, પવત્તતિ મહેસિનો.

દુતિયસન્નિપાત

મહાપદાનસુત્ત અટ્ઠકથા

પુચ્છા – અટ્ઠકથા સંગીતિયા આવુસો પઠમે સન્નિપાતે સકલા ચ વિનયસંવણ્ણના દીઘનિકાયે ચ સીલક્ખન્ધવગ્ગવણ્ણના અભિધમ્મે ચ ધમ્મસઙ્ગહસંવણ્ણના સંગીતા થેરેહિ છટ્ઠસંગીતિકારેહિ. ઇદાનિ પન દુતિયે સન્નિપાતે દીઘનિકાયે મહાવગ્ગવણ્ણનાતો પટ્ઠાય તદવસેસાનં યથાવવત્થિતસંવણ્ણનાનં સંગાયનોકાસો અનુપ્પત્તો. તસ્મા ઇમિસ્સા દુતિયસન્નિપાતસંગીતિયા પુબ્બકિચ્ચવસેન યથાનુપ્પત્તાય મહાવગ્ગે મહાપદાનસુત્તસંવણ્ણનાય પુચ્છાવિસ્સજ્જનં કાતું સમારભામ. મહાપદાનસુત્તસ્સ આવુસો નિદાને પરિયાપન્નસ્સ ''કરેરિકુટિકાય''ન્તિપદસ્સ અત્થો કથં અટ્ઠકથાચરિયેન કથિતો.

વિસ્સજ્જના – મહાપદાનસુત્તસ્સ ભન્તે નિદાને પરિયાપન્નસ્સ કરેરિકુટિકાયન્તિપદસ્સ અત્થો ''કરેરિકુટિકાય''ન્તિ કરેરીતિ વરુણરુક્ખસ્સ નામં. કરેરિમણ્ડપો તસ્સા કુટિકાય દ્વારે ઠિતો, તસ્મા કરેરિકુટિકાતિ વુચ્ચતિ. યથા કોસમ્બરુક્ખસ્સ દ્વારેઠિતત્તા કોસમ્બકુટિકાતિ એવમાદિના ભન્તે અટ્ઠકથાચરિયેન કથિતો.

કરેરિકુટિકાયન્તિ કરેરીતિ વરુણરુક્ખસ્સ નામં.

કરેરિમણ્ડપો તસ્સા કુટિકાય દ્વારે ઠિતો, તસ્મા કરેરિકુટિકાતિ વુચ્ચતિ. યથા કોસમ્બરુક્ખસ્સ દ્વારે ઠિતત્તા એકાસમ્બકુટિકાતિ.

અન્તોજેતવને કિર કરેરિકુટિ કોસમ્બકુટિ ગન્ધકુટિ સલળાગારન્તિ ચત્તારિ મહાગેહાનિ –

એકેકં સતસહસ્સપરિચ્ચાગેન નિપ્ફન્નં.

તેસુ સલળાગારં રઞ્ઞા પસેનદિના કારિતં.

પુબ્બેનિવાસ

પુચ્છા – તત્થેવ આવુસો નિદાને પુબ્બેનિવાસપટિસંયુત્તા ધમ્મીકથા ઉદપાદીતિવચનસ્સ અત્થો કથં અટ્ઠકથાચરિયેન કથિતો.

વિસ્સજ્જના – તત્થેવ ભન્તે નિદાને પુબ્બેનિવાસપટિસંયુત્તા ધમ્મીકથા ઉદપાદીતિ વચનસ્સ અત્થો પુબ્બેનિવાસપટિસંયુત્તાતિ એકમ્પિજાતિં દ્વેપિ જાતિયોતિ એવં નિબદ્ધેન પુબ્બેનિવુટ્ઠખન્ધસન્તાનસઙ્ખાતેન પુબ્બેનિવાસેન સદ્ધિં યોજેત્વા પવત્તિતા. ધમ્મીતિ ધમ્મસંયુત્તા. ઉદપાદીતિ અહો અચ્છરિયં દસબલસ્સ પુબ્બેનિવાસઞાણં. પુબ્બેનિવાસં નામ કે અનુસ્સરન્તિ કે નાનુસ્સરન્તીતિ દિટ્ઠિયા અનુસ્સરન્તિ, સાવકા સ પચ્ચેકબુદ્ધા ચ બુદ્ધા ચ અનુસ્સરન્તિ. કતરદિટ્ઠિયો અનુસ્સરન્તિ. યે અગ્ગપત્તા કમ્મવાદિનો તેપિ ચત્તાલીસંયેવ કપ્પે અનુસ્સરન્તિ, ન તતો પરન્તિ એવમાદિના ભન્તે અટ્ઠકથાચરિયેન કથિતો.

પુબ્બેનિવાસપટિસંયુત્તાતિ એકમ્પિ જાતિં દ્વેપિ જાતિયોતિ એવં નિબદ્ધેન પુબ્બેનિવુટ્ઠખન્ધસન્તાનસઙ્ખાતેન પુબ્બેનિવાસેન સદ્ધિં યોજેત્વા પવત્તિતા.

કપ્પપરિચ્છેદવાર

પુચ્છા – તસ્મિં આવુસો મહાપદાનસુત્તે ઉદ્દેસવારે નવસુ પરિચ્છેદવારેસુ પઠમે કપ્પપરિચ્છેદવારે ભદ્દકપ્પેતિ પદસ્સ અત્થો અટ્ઠકથાચરિયેન કથં કથિતો.

વિસ્સજ્જના – તસ્મિં ભન્તે મહાપદાનસુત્તે ઉદ્દેસવારે નવસુ પરિચ્છેદવારેસુ પઠમે કપ્પપરિચ્છેદવારે ભદ્દકપ્પેતિ પદસ્સ અત્થો ભદ્દકપ્પેતિ પઞ્ચબુદ્ધુપ્પાદપટિમણ્ડિતત્તા સુન્દરકપ્પે સારકપ્પેતિ ભગવા ઇમં કપ્પં થોમેન્તો એવમાહ. યતો પટ્ઠાય કિર અમ્હાકં ભગવા અભિનીહારો કતો, એકસ્મિં અન્તરે એકસ્મિમ્પિ કપ્પે પઞ્ચબુદ્ધા નિબ્બત્તા નામ નત્થીતિ એવમાદિના ભન્તે અટ્ઠકથાચરિયેન કથિતો.

વિપસ્સિસ્સ ભિક્ખવે ભગવતો ઇતો સો ભિક્ખવે છનવુતિકપ્પે યં વિપસ્સી ભગવા અરહં સમ્માસમ્બુદ્ધો લોકે ઉદપાદિ –

સદ્દકપ્પેતિ પઞ્ચબુદ્ધુપ્પાદપટિમણ્ડિતત્તા સુન્દરકપ્પે સારકપ્પેતિ ભગવા ઇમં કપ્પં થોમેન્તો એવમાહ –

‘‘યતો પટ્ઠાય કિર અમ્હાકં ભગવતાભિનીહારો કતો, એતસ્મિં અન્તરે એકસ્મિમ્પિ કપ્પે પઞ્ચબુદ્ધા નિબ્બત્તા નામ નત્થિ’’ –

આયુપરિચ્છેદવાર

પુચ્છા – ચતુત્થે પનાવુસો આયુપરિચ્છેદવારે અપ્પં વા ભિય્યોતિ એતેસં પદાનં અત્થો કથં અટ્ઠકથાચરિયેન કથિતો.

વિસ્સજ્જના – ચતુત્થે પન ભન્તે આયુપરિચ્છેદવારે અપ્પં વા ભિય્યોતિ એતેસં પદાનં અત્થો ‘‘અપ્પં વા ભિય્યોતિ વસ્સસતતો વા ઉપરિ અપ્પં, અઞ્ઞં વસ્સસતં અપત્વા વીસં વા તિંસં વા ચત્તાલીસં વા પણ્ણાસં વા સટ્ઠિ વા વસ્સાનિ જીવતિ. એવં દીઘાયુકો પન અતિદુલ્લભો, અસુકો કિર એવં ચિરં જીવતીતિ તત્થ તત્થ ગન્ત્વા દટ્ઠબ્બો હોતી’’તિ એવમાદિના ભન્તે તત્થ અટ્ઠકથાચરિયેન કથિતો.

મય્હં ભિક્ખવે એતરહિ અપ્પકં આયુપ્પમાણં પરિત્તં લહુકં યો ચિરં જીવતિ સો વસ્સસતં અપ્પં વા ભિય્યો.

અપ્પં વા ભિય્યોતિ વસ્સસતતો વા ઉપરિ અપ્પં, અય્યં વસ્સસતં અપત્વા વીસં વા તિંસં વા ચત્તાલીસંવા વા પણ્ણાસં વા સટ્ઠિ વા વસ્સાનિ જીવતિ–

ઉપટ્ઠાકપરિચ્છેદવાર

પુચ્છા – અટ્ઠમે પનાવુસો ઉપટ્ઠાકપરિચ્છેદવારે આનન્દોતિપદે કથં અટ્ઠકથાચરિયેન વણ્ણિતો.

વિસ્સજ્જના – અટ્ઠમે પન ભન્તે ઉપટ્ઠાકપરિચ્છેદે પન આનન્દોતિ નિબદ્ધુપટ્ઠાકભાવં સન્ધાય વુત્તન્તિ એવમાદિના ભન્તે અટ્ઠકથાચરિયેન વણ્ણિતો.

મય્હં ભિક્ખવે એતરહિ આનન્દો નામ ભિક્ખુ ઉપટ્ઠાકો અહોસિ અગ્ગુપટ્ઠાકો–

ભગવતોહિ પઠમબોધિયં અનિબદ્ધા ઉપટ્ઠાકા અહેસું.

એકદા નાગસમાલો પત્તચીવરં ગહેત્વા વિચરિ.

ઇદમેવ તે કારણં સલ્લક્ખેત્વા નિવારયિમ્હ.

એકચ્ચે ભિક્ખૂ ઇમિના મગ્ગેન ગચ્છામાતિ વુત્તે અઞ્ઞેન ગચ્છન્તિ.

ઉટ્ઠેહિ આવુસો આનન્દ, ઉટ્ઠેહિ આવુસો આનન્દ.

કં પનેત્થ આનન્દ આદીનવં પસ્સસિ.

કં પનેત્થ આનન્દ આનિસંસં પસ્સસિ.

સમવત્તક્ખન્ધો અતુલો, સુપ્પબુદ્ધો ચ ઉત્તરો;
સત્તવાહો વિજિતસેનો, રાહુલો ભવતિ સત્તમો –

સુતના સબ્બકામાચ, સુચિત્તા અથ રોચિની;
રુચગ્ગતી સુનન્દાચ, બિમ્બા ભવતિ સત્તમા.

અનેકજાતિસંસારં , સન્ધાવિસ્સં અનિબ્બિસં;
ગહકારં ગવેસન્તો, દુક્ખા જાતિ પુનપ્પુનં;

ગહકારક દિટ્ઠોસિ, પુન ગેહં ન કાહસિ.

સબ્બા તે ફાસુકા ભગ્ગા, ગહકૂટં વિસઙ્ખતં;
વિસઙ્ખારગતં ચિત્તં, તણ્હાનં ખયમજ્ઝગા.

અયોઘનહતસ્સેવ , જલતો જાતવેદસો;
અનુપુબ્બૂપસન્તસ્સ, યથા ન ઞાયતે ગતિ;
એવં સમ્માવિમુત્તાનં, કામબન્ધોઘતારિનં;
પઞ્ઞાપેતું ગતિ નત્થિ, પત્તાનં અચલં સુખં.

ન પન ભગવા મિલક્ખુસદિસો હોતિ નાપિ આમુત્તમણિકુણ્ડલો.

તે પન અત્તનો સમાનસણ્ઠાનમેવ પસ્સન્તિ.

ન ખો આનન્દ એત્તાવતા તથાગતો સક્કતો વા હોતિ ગરુકતો વા માનિતો વા પૂજિતો વા અપચિતો વા.

કસ્મા પન ભગવા અઞ્ઞત્થ એકં ઉમાપુપ્ફમત્તમ્પિ ગહેત્વા બુદ્ધ ગુણે આવજ્જેત્વા કતાય પૂજાય બુદ્ધઞાણેનાપિ અપરિચ્છિન્નં વિપાકં વણ્ણેત્વા–

યો ખો આનન્દ ભિક્ખુ વા ભિક્ખુની વા ઉપાસકો વા ઉપાસિકા વા ધમ્માનુધમ્મપ્પટિપન્નો વિહરતિ સામીચિપ્પટિપન્નો અનુધમ્મચારી સો તથા ગતં સક્કરોતિ ગરુકરોતિ માનેતિ પૂજેતિ અપચિયતિ પરમાય –

સિયા ખો પનાનન્દ તુમ્હાકં એવમસ્સ ‘અતીતસત્થુકં પાવચનં, નત્થિ નો સત્થા’તિ.

ન ખો પનેતં આનન્દ એવં દટ્ઠબ્બં.

ધમ્મોપિ દેસિતો ચેવ પઞ્ઞત્તોચ, વિનયોપિ દેસિતો ચેવ પઞ્ઞત્તો ચ–

અસ્સોસિ ખો રાજા માગધો અજાતસત્તુ વેદેહિપુત્તો ભગવા કિર કુસિનારાયં પરિનિબ્બુતોતિ.

સત્થા નામ પરિનિબ્બુતો, ન સો સક્કા પુન આહરિતું, પોથુજ્જનિકસદ્ધાય પન અમ્હાકં રઞ્ઞા સદિસો નત્થિ, સચે એસ ઇમિનાવ નિયામેન સુણિસ્સતિ, હદયમસ્સ ફલિસ્સતિ. રાજા ખો પન અમ્હેહિ અનુરક્ખિતબ્બોતિ.

દેવ અમ્હેહિ સુપિનકો દિટ્ઠો, તસ્સ પટિઘાતત્થં તુમ્હેહિ દુકૂલદુપટ્ટં નિવાસેત્વા યથા નાસાપુટમત્તં પઞ્ઞાયતિ, એવં ચતુમધુરદોણિયા નિપજ્જિતું વટ્ટતીતિ.

દેવ મરણતો મુચ્ચનકસત્તો નામ નત્થિ, અમ્હાકં આયુવડ્ઢનો ચેતિયટ્ઠાનં પુઞ્ઞક્ખેત્તં અભિસેકસિઞ્ચકો સો ભગવા સત્થા કુસિનારાય પરિનિબ્બુતોતિ.

ભગવા સબ્બઞ્ઞુ નનુ ઇમસ્મિં ઠાને નિસીદિત્વા ધમ્મં દેસયિત્થ, સોકસલ્લં મે વિનોદયિત્થ, તુમ્હે મય્હં સોકસલ્લં નીહરિત્થ, અહં તુમ્હાકં સરણં ગતો, ઇદાનિ પન મે પટિવચનમ્પિ ન દેથ ભગવાતિ.

નનુ ભગવા અહં અઞ્ઞદા એવરૂપે કાલે તુમ્હે મહાભિક્ખુ સઙ્ઘપરિવારા જમ્બુદીપતલે ચારિકં ચરથાતિ સુણોમિ.

મમ પરિદેવિતેનેવ ન સિજ્ઝતિ, દસબલસ્સ ધાતુયો આહરાપેસ્સામીતિ એવં અસ્સોસિ.

સચે દસ્સન્તિ, સુન્દરં. નો ચે દસ્સન્તિ, આહરણુપાયેન આહરિસ્સામીતિ ચતુરઙ્ગિનિં સેનં સન્નય્હિત્વા સયમ્પિ નિક્ખન્તોયેવ.

યથા ચ અજાતસત્તુ, એવં લિચ્છવી આદયોપિ.

અમ્હાકં ધાતુયો વા દેન્તુ, યુદ્ધં વાતિ કુસિનારાનગરં પરિવારેત્વા ઠિતે એતં ભગવા અમ્હાકં ગામક્ખેત્તેહિ પટિવચનં અવોચું.

ન મયં સત્થુ સાસનં પહિણિમ્હ, નાપિ ગન્ત્વા આનયિમ્હ. સત્થા પન સયમેવ આગન્ત્વા સાસનં પેસેત્વા અમ્હે પક્કોસાપેસિ. તુમ્હેપિ ખો પન યં તુમ્હાકં ગામક્ખેત્તે રતનં ઉપ્પજ્જતિ. ન તં અમ્હાકં દેથ. સદેવકે ચ લોકે બુદ્ધરતનસમં રતનં નામ નત્થિ , એવરૂપં ઉત્તમરતનં લભિત્વા મયં નદસ્સામ, ન ખો પન તુમ્હેહિયેવ માતુથનતો ખીરં પીતં. અમ્હેહિપિ માતુથનતો ખીરં પીતં, ન તુમ્હેયેવ પુરિસા, અમ્હેપિ પુરિસા. હોતૂતિ અઞ્ઞમઞ્ઞં અહંકારં કત્વા સાસનપટિસાસનં પેસેન્તિ. અઞ્ઞમઞ્ઞં માનગજ્જિતં ગજ્જન્તિ.

એતે રાજાનો ભગવતો પરિનિબ્બુતટ્ઠાને વિવાદં કરોન્તિ, ન ખો પનેતં પતિરૂપં, અલં ઇમિના કલહેન, વૂપસમેસ્સામિ નન્તિ.

આચરિયસ્સ વિય ભો સદ્દો, આચરિયસ્સ વિય ભો સદ્દોતિ સબ્બે નિરવા અહેસું.

(૧)

સુણન્તુ ભોન્તો મમ એકવાચં,
અમ્હાક બુદ્ધો અહુ ખન્તિવાદો;
નહિ સાધુયં ઉત્તમપુગ્ગલસ્સ,
સરીરભાગે સિયા સમ્પહારો.

(૨)

સબ્બેવ ભોન્તો સહિતા સમગ્ગા,
સમ્મોદમાના કરોમટ્ઠભાગે;
વિત્થારિકા હોન્તુ, દિસાસુ થૂપા;
બહૂ જના ચક્ખુમતો પસન્ના.

ન હિ સાધુકં ઉત્તમપુગ્ગલસ્સ, સરીરભાગે સિયા સમ્પહારોતિ ન હિ સાધુયન્તિ ન હિ સાધુ અયં –

ભગવા સબ્બસુ પુબ્બે મયં તુમ્હાકં દ્વત્તિંસમહાપુરિસલક્ખણપટિમણ્ડિતં છબ્બણ્ણબુદ્ધરસ્મિખચિતં અસીતિઅનુબ્યઞ્જનસમુજ્જલિતસોભં સુવણ્ણવણ્ણં સરીરં અદ્દસામ, ઇદાનિ પન સુવણ્ણવણ્ણાવ ધાતુયો અવસિટ્ઠા જાતા, નયુત્તમિદં ભગવા તુમ્હાકન્તિ પરિદેવિંસુ.

કેન નુ ખો સદેવકસ્સ લોકસ્સ કઙ્ખચ્છેદનત્થાય ચતુસચ્ચકથાય પચ્ચયભૂતા ભગવતો દક્ખિણદાઠા ગહિતાતિ ઓલોકેન્તો બ્રાહ્મણેન ગહિતાતિ દિસ્વા બ્રાહ્મણોપિ દઠાય અનુચ્છવિકં સક્કારં નસક્ખિસ્સતિ ગણ્હામિ નત્થિ વેઠન્તરતો ગહેત્વા સુવણ્ણચઙ્કોટકે ઠપેત્વા દેવલોકં નેત્વા ચૂળામણિચેતિયે પતિટ્ઠપેસિ –

રાજગહે ભગવતો સરીરાનં થૂપઞ્ચ મહઞ્ચ અકાસિ.

સમણસ્સ ગોતમસ્સ પરિનિબ્બુતકાલતો પટ્ઠાય બલક્કારેન સાધુકીળિતાય ઉપદ્દુતુમ્હ, સબ્બે નો કમ્મન્તા નટ્ઠાતિ.

મહાજનો મનં પદોસેત્વા અપાયે નિબ્બત્તીતિ દિસ્વા સક્કં દેવરાજાનં ધાતુઆહરણૂપાયં કારેસ્સામાતિ તસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા તમત્થં આરોચેત્વા ધાતુઆહરણૂપાયં કરોમિ મહારાજાતિ આહંસુ.

ભન્તે પુથુજ્જનો નામ અજાતસત્તુના સમો સદ્ધો નામ નત્થિ, ન સો મમ વચનં કરિસ્સતિ, અપિચ ખો મારવિભિં સકસદિસં વિભિંસકં દસ્સેસ્સામિ મહાસદ્દં સાવેસ્સામિ યક્ખગાહકખિપિતકઅરોચકે કરિસ્સામિ, તુમ્હે અમનુસ્સા મહારાજ કુપિતા ધાતુયો આહરાપેથાતિ વદેય્યાથ, એવં સો આહરાપેસ્સતીતિ–

મહારાજ અમનુસ્સા કુપિતા, ધાતુયો આહરાપેહીતિ ભણિંસુ.

ન તાવ ભન્તે મય્હં ચિત્તં તુસ્સતિ, એવં સન્તેપિ આહરન્તૂતિ આહ.

મહારાજ એકં ધાતુનિધાનં કાતું વટ્ટતીતિ આહ.

અનાગતે લઙ્કાદીપે મહાવિહારે મહાચેતિયમ્હિ નિદહિસ્સન્તિ.

મહાસાવક ચેતી

ઇમસ્મિં ઠાને યો પાસાણો અત્થિ, સો અન્તરધાયતુ, પંસુ સુવિસુદ્ધા હોતુ, ઉદકં મા ઉટ્ઠહતૂતિ અધિટ્ઠાસિ.

ઇધ રાજા કિં કારેતીતિ પુચ્છન્તાનમ્પિ મહાસાવકાનં ચેતિયાનીતિ વદન્તિ.

માલા મા મિલાયન્તુ, ગન્ધા મા વિનસ્સન્તુ, દીપા મા વિજ્ઝાયન્તૂતિ અધિટ્ઠહિત્વા સુવણ્ણપટ્ટે અક્ખરાનિ છિન્દાપેસિ –

અનાગતે પિયદોસો નામ કુમારો છત્તં ઉસ્સાપેત્વા અસોકો ધમ્મરાજા ભવિસ્સતિ, સો ઇમા ધાતુયો વિત્થારિકા કરિસ્સતીતિ.

અનાગતે દલિદ્દરાજા ઇમં મણિં ગહેત્વા ધાતૂનં સક્કારં કરોતૂતિ અક્ખરં છિન્દાપેસિ.

તાત અજાતસત્તુના ધાતુનિધાનં કતં, એત્થ આરક્ખં પટ્ઠપેહીતિ પહિણિ.

પરિક્ખીણોદાનિ મે આયૂતિ અઞ્ઞાસિ.

યેસઞ્ચ દેવપુત્તાનં મરણનિમિત્તાનિ આવિ ભવન્તિ.

નસ્સતિ વત ભો મે અયં સમ્પત્તીતિ ભયાભિભૂતો અહોસિ.

અત્થિ નુ ખો કોચિ સમણો વા બ્રાહ્મણો વા લોકપિતા મહો મહાબ્રહ્માવા, યો મે હદયનિસ્સિતં સોકસલ્લં સમુદ્ધરિત્વા ઇમં સમ્પત્તિં થાવરં કરેય્યાતિ ઓલોકેન્તો કઞ્ચિ અદિસ્વા પુન અદ્દસ માદિસાનં સતસહસ્સાનમ્પિ ઉપ્પન્નં સોકસલ્લં સમ્માસમ્બુદ્ધો ઉદ્ધરિતું પટિબલોતિ.

અપરિપક્કં તાવસ્સ ઞાણં, કતિપાહં પન અતિક્કમિત્વા મયિ ઇન્દસાલગુહાયં વિહરન્તે પઞ્ચ પુબ્બનિમિત્તાનિ દિસ્વા મરણભયભીતો દ્વીસુ દેવલોકેસુ દેવતાહિ સદ્ધિં ઉપસઙ્કમિત્વા ચુદ્દસ પઞ્હે પુચ્છિત્વા ઉપેક્ખાપઞ્હવિસ્સજ્જનાવસાને અસીતિયા દેવતાસહસ્સેહિ સદ્ધિં સોતાપત્તિફલે પતિટ્ઠહિસ્સતીતિ ચિન્તેત્વા ઓકાસં નાકાસિ.

મમ પુબ્બેપિ એકકસ્સ ગતત્તા સત્થારા ઓકાસો નકતો, અદ્ધા મે નત્થિ મગ્ગફલસ્સ ઉપનિસ્સયો, એકસ્સ પન ઉપનિસ્સયે સતિ ચક્કવાળપરિયન્તાયપિ પરિસાય ભગવા ધમ્મં દેસેતિયેવ. અવસ્સં ખો પન દ્વીસુ દેવલોકેસુ કસ્સચિ દેવસ્સ ઉપનિસ્સયો ભવિસ્સતિ, તં સન્ધાય સત્થા દમ્મં દેસેસ્સતિ. તં સુત્વા અહમ્પિ અત્તનો દોમનસ્સં વૂપસમેસ્સામીતિ.

દ્વીસુ દેવલોકેસુ દેવતા ગહેત્વા ધુરેન પહરન્તસ્સ વિય સત્થારં ઉપસઙ્કમિતું નયુત્તં, અયંપન પઞ્ચસિખો દસબલસ્સ ઉપટ્ઠાકો વલ્લભો ઇચ્છિતિચ્છિતક્ખણે ગન્ત્વા પઞ્હં પુચ્છિત્વા ધમ્મં સુણાતિ, ઇમં પુરતો પેસેત્વા ઓકાસં કારેત્વા ઇમિના કતોકાસે ઉપસઙ્કમિત્વા પઞ્હં પુચ્છિસ્સામીતિ ઓકાસકરણત્થં આમન્તેસિ.

એવં મહારાજ હોતુ, ભદ્દં તવ યો ત્વં મં એહિ મારિસ ઉય્યાન કીળાદીનિ વા નટસમજ્જાદીનિ વા દસ્સનાય ગચ્છામાતિ અવત્વા બુદ્ધં પસ્સિસ્સામ ધમ્મં સોસ્સામાતિ વદસીતિ દળ્હતરં ઉપત્થમ્ભેન્તો દેવાનમિન્દસ્સ વચનં પટિસ્સુત્વા અનુચરિયં સહચરણં એકતો ગમનં ઉપાગમિ.

વન્દે તે પિતરં ભદ્દે, તિમ્બરું સૂરિયવચ્છસે;
યેન જાતાસિ કલ્યાણી, આનન્દજનની મમ.

એવં વુત્તે ભગવા પઞ્ચસિખં ગન્ધબ્બદેવપુત્તં એતદવોચ. સંસન્દતિ ખો તે પઞ્ચસિખ તન્તિસ્સરો ગીતસ્સરેન ગીતસ્સરો ચ તન્તિસ્સરેન, નચ પન તે પઞ્ચસિખ તન્તિસ્સરો ગીતસ્સરં અતિવત્તતિ ગીતસ્સરો ચ તન્તિસ્સરં. કદા સંયૂળ્હા પન તે પઞ્ચસિખ બ્મિ ગાથા બુદ્ધૂપસઞ્હિતા ધમ્મૂપસઞ્હિતા સંયૂપસઞ્હિતા અરહન્તૂપસઞ્હિતા કામૂપસઞ્હિતાતિ –

ભગવતા પઞ્ચસિખસ્સ ઓકાસો નકતોતિ દેવતા ગહેત્વા તતોવ પટિનિવત્તેય્ય. તતો મહાજાનિયો ભવેય્ય, વણ્ણે પન કથિતે કતો ભગવતા પઞ્ચસિખસ્સ ઓકાસોતિ દેવતાહિ સદ્ધિં ઉપસઙ્કમિત્વા પઞ્હં પુચ્છિત્વા વિસ્સજ્જનાવસાને અસીતિયા દેવતાસહસ્સેહિ સદ્ધિં સોતાપત્તિફલે પતિટ્ઠહિસ્સતીતિ ઞત્વા વણ્ણં કથેસિ.

અથ ખો ભગવા સક્કં દેવાનમિન્દં એતદવોચ ''અચ્છરિયમિદં આયસ્મતો કોસિયસ્સ, અબ્ભુતમિદં આયસ્મતો કોસિયસ્સ તાવ બહુકિચ્ચસ્સ બહુકરણીયસ્સ યદિદં ઇધાગમન''ન્તિ.

ચિરપટિકાહં ભન્તે ભગવન્તં દસ્સનાય ઉપસઙ્કમિતુકામો, અપિ ચ દેવાનં તાવતિંસાનં કેહિચિ કેહિચિ કિચ્ચકરણીયેહિ બ્યાવટો, એવાહં નાસક્ખિં ભગવન્તં દસ્સનાય ઉપસઙ્કમિતું.

તે ''તવ સન્તકા, મમ સન્તકા''તિ નિચ્છેતું અસક્કોન્તા અડ્ડં કરોન્તિ, સક્કં દેવરાજાનં પુચ્છન્તિ, સો ''યસ્સ વિમાનં આસન્નતરં, તસ્સ સન્તકા''તિ વદતિ.

યસ્સ વિમાનં ઓલોકેન્તી ઠિતા, તસ્સ સન્તકાતિ વદતિ.

ઇધેવ ભન્તે કપિલવત્થુસ્મિં ગોપિકા નામ સક્યધીતા અહોસિ બુદ્ધે પસન્ના ધમ્મે પસન્ના સઙ્ઘે પસન્ના સીલેસુ પરિપૂરકારિની, સા ઇત્થિત્તં વિરાજેત્વા પુરિસત્તં ભાવેત્વા કાયસ્સ ભેદા પરં મરણા સુગતિં સગ્ગં લોકં ઉપપન્ના.

તસ્સ ધમ્મસ્સ પત્તિયા, આગતમ્હાસિ મારિસ;
કતાવકાસા ભગવતા, પઞ્હં પુચ્છેમુ મારિસ.

પુચ્છ વાસવ મં પઞ્હં, યં કિઞ્ચિ મનસિચ્છસિ;
તસ્સ તસ્સેવ પઞ્હસ્સ, અહં અન્તં કરોમિ તે.

કિં સંયોજના નુ ખો મારિસ દેવા મનુસ્સા અસુરા નાગા ગન્ધબ્બા યે ચઞ્ઞે સન્તિ પુથુકાયા, તે અવેરા અદણ્ડા અસપત્તા અબ્યાપજ્જા વિહરેમુ અવેરિનોતિ ઇતિ ચ નેસં હોતિ. અથ ચ પન સવેરા સદણ્ડા સસપત્તા સબ્યાપજ્જા વિહરન્તિ સવેરિનોતિ.

ઇસ્સામચ્છરિયસંયોજના ખો દેવાનમિન્દ દેવા મનુસ્સા અસુરા નાગા ગન્ધબ્બા યેચઞ્ઞે સન્તિ પુથુકાયા, તે અવેરા અદણ્ડા અસપત્તા અબ્યાપજ્જા વિહરેમુ અવેરિનોતિ ઇતિ ચ નેસંહોતિ, અથ ચ પન સવેરા સદણ્ડા સસપત્તા સબ્યાપજ્જા વિહરન્તિ સવેરિનોતિ.

ઇસ્સતીતિ ઇસ્સા, સા પરસમ્પત્તીનં ઉસૂયનલક્ખણા, તત્થેવ અનભિરતિરસા, તતો વિમુખભાવપચ્ચુપટ્ઠાના, પરસમ્પત્તિ પદટ્ઠાના, સંયોજનન્તિ દટ્ઠબ્બા.

મચ્છેરભાવો મચ્છરિયં, તંલદ્ધાનં વા લભિતબ્બાનં વા અત્તનો સમ્પત્તીનં નિગૂહનલક્ખણં, તાસંયેવ પરેહિ સાધારણભાવ અક્ખમનરસં, સઙ્કોચનપચ્ચુપટ્ઠાનં, કટુકઞ્ચુકતા પચ્ચુપટ્ઠાનં વા, અત્તસમ્પત્તિપદટ્ઠાનં, ચેતસો વિરૂપભાવોતિ દટ્ઠબ્બં.

કિં વણ્ણો એસોતિ તં તં દોસં વદન્તો પરિયત્તિઞ્ચ કસ્સચિ કિઞ્ચિ અદેન્તો દુબ્બણ્ણો ચેવ એળમૂગોચ હોતિ.

યાવ તં નપ્પહીયતિ, તાવ દેવમનુસ્સા અવેરતાદીનિ પત્થયન્તાપિ વેરાદીનિ નપરિમુચ્ચન્તિયેવ.

અથ ખો સક્કો દેવાનમિન્દો ભગવન્તં ઉત્તરિ પઞ્હં અપુચ્છિ–

ઇસ્સામચ્છરિયં પન મારિસ કિં નિદાનં કિં સમુદયં કિં જાતિકં કિં પભવં, કિસ્મિં સતિ ઇસ્સામચ્છરિયં હોતિ, કિસ્મિં અસતિ ઇસ્સામચ્છરિયં ન હોતીતિ.

ઇસ્સામચ્છરિયં ખો દેવાનમિન્દ પિયાપ્પિયનિદાનં પિયાપ્પિયસમુદયં પિયાપ્પિયજાતિકં પિયાપ્પિયપભવં, પિયાપ્પિયે સતિ ઇસ્સામચ્છરિયં હોતિ, પિયાપ્પિયે અસતિ ઇસ્સામચ્છરિયં નહોતીતિ.

ન સક્કા દાતું, કિલમિસ્સતિ વા ઉક્કણ્ઠિસ્સતિ વાતિઆદીનિ વત્વા મચ્છરિયં કરોતિ.

અહો વતસ્સ એવરૂપં ન ભવેય્યાતિ ઇસ્સં કરોતિ.

મયમ્પેતં મમાયન્તા ન પરિભુઞ્જામ, ન સક્કા દાતુન્તિ મચ્છરિય કરોતિ.

ઠપેત્વા મં કો અઞ્ઞો એવરૂપસ્સ લાભીતિ ઇસ્સં વા કરોતિ, યાચિતો તાવકાલિકમ્પિ અદદમાનો મચ્છરિયં વા કરોતિ.

પિયાપ્પિયં ખો પન મારિસ કિંનિદાનં કિંસમુદયં કિંજાતિકં કિંપભવં, કિસ્મિં સતિ પિયાપ્પિયં હોતિ, કિસ્મિં અસતિ પિયાપ્પિયં ન હોતીતિ.

પિયાપ્પિયં ખો દેવાનમિન્દ છન્દનિદાનં છન્દસમુદયં છન્દજાતિકં છન્દપભવં, છન્દે સતિ પિયાપ્પિયં હોતિ, છન્દે અસતિ પિયાપ્પિયં ન હોતીતિ.

છન્દનિદાનન્તિએત્થ પરિયેસનછન્દો, પટિલાભછન્દો, પરિભોગ છન્દો, સન્નિધિછન્દો, વિસ્સજ્જનછન્દોતિ પઞ્ચવિધો છન્દો.

ઇમે મં રક્ખિસ્સન્તિ ગોપિસ્સન્તિ મમાયિસ્સન્તિ સમ્પરિવારયિસ્સન્તીતિ.

છન્દો ખો પન મારિસ કિંનિદાનો કિંસમુદયો કિંજાતિકો કિંપભવો, કિસ્મિં સતિ છન્દો હોતિ, કિસ્મિં અસતિ છન્દો નહોતીતિ. છન્દો ખો દેવાનમિન્દ વિતક્કનિદાનો વિતક્કસમુદયો વિતક્કજાતિકો વિતક્કપભવો, વિતક્કે સતિ છન્દો હોતિ, વિતક્કે અસતિ છન્દો ન હોતીતિ.

એત્તકં રૂપસ્સ ભવિસ્સતિ, એત્તકં સદ્દસ્સ, એત્તકં ગન્ધસ્સ, એત્તકં રસસ્સ, એત્તકં ફોટ્ઠબ્બસ્સ ભવિસ્સતિ, એત્તકં મય્હં ભવિસ્સતિ, એત્તકં પરસ્સ ભવિસ્સતિ, એત્તકં નિદહિસ્સામિ, એત્તકં પરસ્સ દસ્સામીતિ વવત્થાનં વિતક્કવિનિચ્છયેન હોતિ. તેનાહ છન્દો ખો દેવાનમિન્દ વિતક્કનિદાનોતિ.

કથં પટિપન્નો પન મારિસ ભિક્ખુ પપઞ્ચસઞ્ઞાસઙ્ખાનિરોધસારુપ્પગામિનિં પટિપદં પટિપન્નો હોતીતિ.

સોમનસ્સંપાહં દેવાનમિન્દ દુવિધેન વદામિ સેવિતબ્બંપિ અસેવિતબ્બંપિ. દોમનસ્સંપાહં દેવાનમિન્દ દુવિધેન વદામિ સેવિતબ્બંપિ અસેવિતબ્બંપિ. ઉપેક્ખંપાહં દેવાનમિન્દ દુવિધેન વદામિ સેવિતબ્બંપિ અસેવિતબ્બંપિ.

કિં પન ભગવતા પુચ્છિતં કથિતં અપુચ્છિતં, સાનુસન્ધિકં અનનુસન્ધિકન્તિ.

પુચ્છિતમેવ કથિતં નો અપુચ્છિતં. સાનુસન્ધિકમેવ નો અનનુસન્ધિકં.

ઇમે પઞ્ચક્ખન્ધા કિં હેતુકાતિ ઉપપરિક્ખન્ધો અવિજ્જાદિહેતુકાતિ પસ્સતિ.

અહોસુખં અહોસુખન્તિ વાચં નિચ્છારયમાનવસેન ઉપ્પજ્જતિ.

અહોદુક્ખં અહોદુક્ખન્તિ વિપ્પલાપયમાનમેવ ઉપ્પજ્જતિ.

‘‘સોમનસ્સંપાહં દેવાનમિન્દ દુવિધેન વદામિ સેવિતબ્બંપિ અસેવિતબ્બંપી’’તિ ઇતિખો પનેતં વુત્તં, કિઞ્ચેતં પટિચ્ચ વુત્તં. તત્થ યં જઞ્ઞા સોમનસ્સં ‘‘ઇમં ખો મે સોમનસ્સં સેવતો અકુસલા ધમ્મા અભિવડ્ઢન્તિ, કુસલા ધમ્મા પરિહાયન્તી’’તિ, એવરૂપં સોમનસ્સં ન સેવિતબ્બં. તત્થ યં જઞ્ઞા સોમનસ્સં ‘‘ઇમં ખો મે સોમનસ્સં સેવતો અકુસલા ધમ્મા પરિહાયન્તિ, કુસલા ધમ્મા અભિવડ્ઢન્તી’’તિ, એવરૂપં સોમનસ્સં સેવિતબ્બં. તત્થ યં ચે સવિતક્કં સવિચારં, યંચે અવિતક્કં અવિચારં, યે અવિતક્કે અવિચારે, તે પણીતતરે. ‘‘સોમનસ્સંપાહં દેવાનમિન્દ દુવિધેન વદામિ સેવિતબ્બંપિ અસેવિતબ્બંપી’’તિ ઇતિ યં તં વુત્તં, ઇદમેતં પટિચ્ચ વુત્તં.

ન લદ્ધં વત મે સબ્રહ્મચારીહિ સદ્ધિં વિસુદ્ધિપવારણં પવારેતુન્તિ આવજ્જતો દોમનસ્સં ઉપ્પજ્જતિ, અસ્સુધારા પવત્તન્તિ ગામન્ત પબ્ભારવાસી મહાસીવત્થેરસ્સ વિય.

અમ્હાકં આચરિયો અઞ્ઞેસં અવસ્સયો હોતિ, અત્તનો ભવિતું ન સક્કોતિ, ઓવાદમસ્સ દસ્સામીતિ આકાસેન ગન્ત્વા વિહારસમીપે ઓતરિત્વા દિવાટ્ઠાને નિસિન્નં આચરિયં ઉપસઙ્કમિત્વા વત્તં દસ્સેત્વા એકમન્તં નિસીદિ.

કિં કારણા આગતોસિ પિણ્ડપાતિકાતિ આહ.

ન તે તુમ્હાકં અનુમોદનાય અત્થોતિ આકાસે ઉપ્પતિત્વા અગમાસિ.

ઇમસ્સ ભિક્ખુનો પરિયત્તિયા કમ્મં નત્થિ, મય્હં પન અઙ્કુસકો ભવિસ્સામીતિ આગતોતિ ઞત્વા ઇદાનિ ઓકાસો ન ભવિસ્સતિ, પચ્ચૂસકાલે ગમિસ્સામીતિ પત્તચીવરં સમીપે કત્વા સબ્બં દિવસભાગં પઠમયામ મજ્ઝિમયામઞ્ચ ધમ્મં વાચેત્વા પચ્છિમયામે એકસ્મિં થેરે ઉદ્દેસં ગહેત્વા નિક્ખન્તે પત્તચીવરં ગહેત્વા તેનેવ સદ્ધિં નિક્ખન્તો.

તતો ‘‘ન મઞ્ચે મય્હં ચતૂહિ ઇરિયાપથેહિ મગ્ગફલં ઉપ્પજ્જિસ્સતિ અરહત્તં અપત્વા નેવ મઞ્ચે પિટ્ઠિં પસારેસ્સામિ, ન પાદે ધોવિસ્સામીતિ મઞ્ચં ઉસ્સાપેત્વા ઠપેસિ.

ઇદાનિ મે તિંસવસ્સાનિ સમણધમ્મં કરોન્તસ્સ, નાસક્ખિં અરહત્તં પાપુણિતું, અદ્ધા મે ઇમસ્મિં અત્તભાવે મગ્ગોવા ફલંવા નત્થિ, ન મે લદ્ધં સબ્રહ્મચારીહિ સદ્ધિં વિસુદ્ધિપવારણં પવારેતુન્તિ ચિન્તેસિ.

ભો મહાસીવત્થેર દેવતાપિ તયા સદ્ધિં કેળિં કરોન્તિ, અનુચ્છવિકં નુ ખો તે એતન્તિ વિપસ્સનં વડ્ઢેત્વા સહ પટિસમ્ભિદાહિ અરહત્તં અગ્ગહેસિ. સો ઇદાનિ નિપજ્જિસ્સામીતિ સેનાસનં પટિજગ્ગિત્વા મઞ્ચકં પઞ્ઞપેત્વા ઉદકટ્ઠાને ઉદકં પચ્ચુપટ્ઠપેત્વા પાદે ધોવિસ્સામીતિ સોપાનફલકે નિસીદિ.

અપેથ ભન્તે માતુગામોતિ ઓકાસં કારેત્વા થેરં ઉપસઙ્કમિત્વા વન્દિત્વા પુરતો ઉક્કુટિકો નિસીદિત્વા પાદે ધોવિસ્સામીતિ આહ.

તે પણીતતરા દેવા,
અકનિટ્ઠા યસસ્સિનો;
અન્તિમે વત્તમાનમ્હિ,
સો નિવાસો ભવિસ્સતિ;

ધમ્મદાયાદા મે ભિક્ખવે ભવથ, મા આમિસદાયાદા, અત્થિ મે તુમ્હેસુ અનુકમ્પા, કિન્તિ મે સાવકા ધમ્મદાયાદા ભવેય્યું, નો આમિસદાયાદાતિ. તુમ્હે ચ ભિક્ખવે આમિસદાયાદા ભવેય્યાથ, નો ધમ્મદાયાદા. તુમ્હેપિ તેન આદિયા ભવેય્યાથ, આમિસ દાયાદા સત્થુસાવકા વિહરન્તિ, નો ધમ્મદાયાદાતિ. અહમ્પિતેન આદિયો ભવેય્યં આમિસદાયાદા સત્થુ સાવકા વિહરન્તિ, નો ધમ્મદાયાદાતિ. તુમ્હે ચ મે ભિક્ખવે ધમ્મદાયાદા ભવેય્યાથ નો આમિસદાયાદા. તુમ્હેપિ તેન આદિયા ભવેય્યાથ ધમ્મદાયાદા સત્થુ સાવકા વિહરન્તિ, નો આમિસદાયાદાતિ. અહમ્પિ તેન ન આદિયો ભવેય્યં. ધમ્મદાયાદા સત્થુ સાવકા વિહરન્તિ, નો આમિસદાયાદાતિ. તસ્માતિહ મે ભિક્ખવે ધમ્મદાયાદા ભવથ, મા આમિસદાયાદા, અત્થિમે તુમ્હેસુ અનુકમ્પા, કિન્તિ મે સાવકા ધમ્મદાયાદા ભવેય્યું, નો આમિસદાયાદાતિ.

કહં બુદ્ધો કહં ભગવા કહં દેવદેવો નરાસભો પુરિસસીહોતિ ભગવન્તં પરિયેસન્તિ.

વુત્તમ્પિચેતં ''તેન ખો પન સમયેન ભગવા સક્કતો હોતિ ગરુકતો માનિતો પૂજિતો અપચિતો લાભી ચીવર પિણ્ડપાતસેનાસનગિલાનપચ્ચયભેસજ્જપરિક્ખારાનં, ભિક્ખુસઙ્ઘોપિ ખો સક્કતો હોતિ...પે॰... પરિક્ખારાન''ન્તિ.

યાવતા ખો ચુન્દ એતરહિ સઙ્ઘો વા ગણો વા લોકે ઉપ્પન્નો, નાહં ચુન્દ અઞ્ઞં એકસઙ્ઘમ્પિ સમનુપસ્સામિ, એવં લાભગ્ગ યસગ્ગપત્તં, યથરિવ ચુન્દ ભિક્ખુસઙ્ઘોતિ.

અમ્હાકં આચરિયસ્સ દેથ, ઉપજ્ઝાયસ્સ દેથાતિ ઉચ્ચાસદ્દ મહાસદ્દં કરોન્તિ. સા ચ નેસં પવત્તિ ભગવતોપિ પાકટા અહોસિ. તતો ભગવા અનનુચ્છવિકન્તિ ધમ્મસંવેગં ઉપ્પાદેત્વા ચિન્તેસિ.

પચ્ચયા અકપ્પિયાતિ ન સક્કા સિક્ખાપદં પઞ્ઞપેતું. પચ્ચયપટિબદ્ધા હિ કુલપુત્તાનં સમણધમ્મવુત્તિ. હન્દાહં ધમ્મદાયાદપટિપદં દેસેમિ.

સા સિક્ખાકામાનં કુલપુત્તાનં સિક્ખાપદપઞ્ઞત્તિ વિય ભવિસ્સતિ નગરદ્વારે ઠપિતસબ્બકાયિકઆદાસો વિય ચ, યથા હિ નગર દ્વારે ઠપિતે સબ્બકાયિકે આદાસે ચત્તારો વણ્ણા અત્તનો છાયં દિસ્વા વજ્જં પહાય નિદ્દોસા હોન્તિ.

સો હિ બ્રાહ્મણ ભગવા અનુપ્પન્નસ્સ મગ્ગસ્સ ઉપ્પાદેતા, અસઞ્જાતસ્સ મગ્ગસ્સ સઞ્જનેતા, અનક્ખાતસ્સ મગ્ગસ્સ અક્ખાતા, મગ્ગઞ્ઞૂ મગ્ગવિદૂ મગ્ગકોવિદોતિચ. સો હાવુસો ભગવા જાનં જાનાતિ, પસ્સં પસ્સતિ ચક્ખુભૂતો ઞાણભૂતો ધમ્મભૂતો બ્રહ્મભૂતો વત્તા પવત્તા અત્થસ્સ નિન્નેતા અમતસ્સ દાતા ધમ્મસ્સામી તથાગતોતિચ, ...

પણીતેન ખાદનીયેન ભોજનીયેન સહત્થા સન્તપ્પેસિ સમ્પવારેસિ.

અરે ત્વં સુગતાતિરિત્તમ્પિ પિણ્ડપાતં પટિક્ખિપિત્વા ઈદિસં ઇચ્છં ઉપ્પાદેસિ.

દુબ્ભરો ભિક્ખુ ન સક્કા પોસિતું.

અમ્હાકં ભદન્તો સુભરો થોકેનપિ તુસ્સતિ, મયમેવ નં પોસિસ્સામાતિ પટિઞ્ઞં કત્વા પોસેન્તિ.

“અરે ત્વં નામ તદા સુગતાતિરિત્તમ્પિ પિણ્ડપાતં પટિક્ખિપિત્વા તથા જિઘચ્છાદુબ્બલ્યપરેતોપિ સમણધમ્મં કત્વા અજ્જ કોસજ્જમનુયુઞ્જસિ” –

યા ચ ખો આનન્દકથા અભિસલ્લેખિતા ચેતોવિનીવરણસપ્પાયા એકન્તનિબ્બિદાય વિરાગાય નિરોધાય ઉપસમાય અભિઞ્ઞાય સમ્બોધાય નિબ્બાનાય સંવત્તતિ. સેય્યથિદં અપ્પિચ્છકથાતિ ...,.

ઇદમવોચ ભગવા, ઇદં વત્વાન સુગતો ઉટ્ઠાયાસના વિહારં પાવિસિ.

ઇમં મયા સંખિત્તેન ઉદ્દેસં ઉદ્દિટ્ઠં વિત્થારેન અવિભત્તં, ધમ્મપટિગ્ગાહકા ભિક્ખૂ ઉગ્ગહેત્વા આનન્દં વા કચ્ચાનં વા ઉપસઙ્કમિત્વા પુચ્છિસ્સન્તિ, તે મય્હં ઞાણેન સંસન્દેત્વા કથેસ્સન્તિ, તતો ધમ્મપટિગ્ગાહકા પુન મં પુચ્છિસ્સન્તિ, તેસં અહં સુકથિતં ભિક્ખવે આનન્દેન, સુકથિતં કચ્ચાનેન, મં ચેપિ તુમ્હે એકમત્થં પુચ્છેય્યાથ, અહમ્પિ નં એવમેવ બ્યાકરેય્યન્તિ.

ચૂળગોસિઙ્ગસુત્ત

એવં મે સુતં એકં સમયં ભગવા નાતિકે વિહરતિ ગિઞ્જકાવસથે, તેન ખો પન સમયેન આયસ્મા ચ અનુરુદ્ધો આયસ્મા ચ નન્દિયો આયસ્મા ચ કિમિલો ગોસિઙ્ગસાલવનદાયે વિહરન્તિ. અથખો ભગવા સાયન્હસમયં પટિસલ્લાના વુટ્ઠિતો યેન ગોસિઙ્ગસાલવનદાયો, તેનુપસઙ્કમિ. અદ્દસા ખો દાયપાલો ભગવન્તં દૂરતોવ આગચ્છન્તં. દિસ્વાન ભગવન્તં એતદવોચ “મા મહાસમણ એતં દાયં પાવિસિ, સન્તેત્થ તયો કુલપુત્તા અત્તકામરૂપા વિહરન્તિ, મા તેસં અફાસુકમકાસી”તિ.

અહં ઇમે કુલપુત્તે પગ્ગણ્હિત્વા ઉક્કંસિત્વા પટિસન્થારં કત્વા ધમ્મં નેસં દેસેસ્સામીતિ.

અસ્સોસિ ખો આયસ્મા અનુરુદ્ધો દાયપાલસ્સ ભગવતા સદ્ધિં મન્તયમાનસ્સ. સુત્વાન દાયપાલં એતદવોચ, મા આવુસો દાયપાલ ભગવન્તં વારેસિ, સત્થા નો ભગવા અનુપ્પત્તોતિ.

મયં તયો જના ઇધ વિહરામ, અઞ્ઞે પબ્બજિતા નામ નત્થિ, અયઞ્ચ દાયપાલો પબ્બજિતેન વિય સદ્ધિં કથેતિ, કો નુ ખો ભવિસ્સતીતિ.

અયં દાયપાલો ફણકતં આસિવિસં ગીવાય ગહેતું હત્થં પસારેન્તોવિય લોકે અગ્ગપુગ્ગલેન સદ્ધિં કથેન્તોવ ન જાનાતિ, અઞ્ઞતરભિક્ખુના વિય સદ્ધિં કથેતીતિ.

મયં તયો જના સમગ્ગવાયં વસામ. સચાહં એકકોવ પચ્ચુગ્ગમનં કરિસ્સામિ. સમગ્ગવાસો નામ ન ભવિસ્સતીતિ પિયમિત્તે ગહેત્વાવ પચ્ચુગ્ગમનં કરિસ્સામિ. યથા ચ ભગવા મય્હં પિયો, એવં સહાયાનમ્પિ મે પિયોતિ, તેહિ સદ્ધિં પચ્ચુગ્ગમનં કાતુકામો સયં અકત્વાવ ઉપસઙ્કમિ.

તસ્સ મય્હં ભન્તે એવં હોતિ, યં નૂનાહં સકં ચિત્તં નિક્ખિપિત્વા ઇમેસંયેવ આયસ્મન્તાનં ચિત્તસ્સ વસેન વત્તેય્યન્તિ. સો ખો અહં ભન્તે સકં ચિત્તં નિક્ખિપિત્વા ઇમેસંયેવ આયસ્મન્તાનં ચિત્તસ્સ વસેન વત્તામિ, નાનાહિ ખો નો ભન્તે કાયા એકઞ્ચ પન મઞ્ઞે ચિત્તન્તિ.

સાધુ સાધુ અનુરુદ્ધા, કચ્ચિ પન વો અનુરુદ્ધા અપ્પમત્તા આતાપિનો પહિતત્તા વિહરથાતિ.

તગ્ઘ મયં ભન્તે અપ્પમત્તા આતાપિનો પહિતત્તા વિહરામાતિ.

યથા કથં પન તુમ્હે અનુરુદ્ધા અપ્પમત્તા આતાપિનો પહિતત્તા વિહરથાતિ.

અત્થિ પન વો અનુરુદ્ધા એવં અપ્પમત્તાનં આતાપીનં પહિતત્તાનં વિહરન્તાનં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મા અલમરિયઞાણદસ્સનવિસેસો અધિગતો ફાસુવિહારોતિ.

કિં હિ નો સિયા ભન્તે. ઇધ મયં ભન્તે યાવદેવ આકઙ્ખામ, વિવિચ્ચેવ કામેહિ વિવિચ્ચ અકુસલેહિ ધમ્મેહિ સવિતક્કં સવિચારં વિવેકજં પીતિસુખં પઠમં ઝાનં ઉપસમ્પજ્જ વિહરામ, અયં ખો નો ભન્તે અમ્હાકં અપ્પમત્તાનં આતાપીનં પહિતત્તાનં વિહરન્તાનં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મા અલમરિયઞાણદસ્સનવિસેસો અધિગતો ફાસુવિહારોતિ.

સગાથાવગ્ગસંયુત્ત અટ્ઠકથા

યક્ખસંયુત્ત

આળવકસુત્ત

એવં મે સુતં એકં સમયં ભગવા આળવિયં વિહરતિ આળવકસ્સ યક્ખસ્સ ભવને.

નાસક્ખિ મિગં ગહેતુન્તિ અપવાદમોચનત્થં કાજેનાદાય આગચ્છન્તો નગરસ્સાવિદૂરે બહલપત્તપલાસં મહાનિગ્રોધં દિસ્વા પરિસ્સમવિનોદનત્થં તસ્સ મૂલમુપગતો.

યે યે વજ્જા હોન્તિ, તે તે સન્ધાય ‘‘યો જીવિતત્થિકો, સો નિક્ખમતૂ’’તિ ભણતિ.

રાજા ચોરે ગહેત્વા યક્ખસ્સ દેતીતિ મનુસ્સા ચોરકમ્મ તો પટિવિરતા. તતો અપરેન સમયેન નવચોરાનં અભાવેન પુરાણચોરાનઞ્ચ પરિક્ખયેન બન્ધનાગારાનિ સુઞ્ઞાનિ અહેસું.

રાજા અમ્હાકં પિતરં અમ્હાકં પિતામહં પેસેતીતિ મનુસ્સા ખોભં કરિસ્સન્તિ, મા વો એતં રુચ્ચીતિ વારેસિ.

નત્થિ દેવ નગરે દારકો ઠપેત્વા અન્તેપુરે તવ પુત્તં આળવકકુમારન્તિ.

અથ ખો આળવકો યક્ખો યેન ભગવા તેનુપસઙ્કમિ, ઉપસઙ્કમિત્વા ભગવન્તં એતદવોચ નિક્ખમ સમણાતિ. સાધાવુસોતિ ભગવા નિક્ખમિ. પવિસ સમણાતિ. સાધાવુસોતિ ભગવા પાવિસિ. દુતિયમ્પિ ખો ઓળવકો યક્ખો ભગવન્તં એતદવોચ નિક્ખમ સમણાતિ. સાધાવુસોતિ ભગવા નિક્ખમિ. પવિસ સમણાતિ. સાધાવુસોતિ ભગવા પાવિસિ. તતિયમ્પિ ખો આળવકો યક્ખો ભગવન્તં એતદવોચ નિક્ખમ સમણાતિ. સાધાવુસોતિ ભગવા નિક્ખમિ. પવિસ સમણાતિ. સાધાવુસોતિ ભગવા પાવિસિ. ચતુત્થમ્પિ ખો આળવકો યક્ખો ભગવન્તં એતદવોચ નિક્ખમ સમણાતિ. ન ખ્વાહં તં આવુસો નિક્ખમિસ્સામિ. યં તે કરણીયં, તં કરોહીતિ. પઞ્હં તં સમણ પુચ્છિસ્સામિ, સચે મે ન બ્યાકરિસ્સસિ, ચિત્તં વા તે ખિપિસ્સામિ, હદયં વા તે ફાલેસ્સામિ, પાદેસુ વા ગહેત્વા પારગઙ્ગાય ખિપિસ્સામીતિ. ન ખ્વાહં તં આવુસો પસ્સામિ સદેવકે લોકે સમારકે સબ્રહ્મકે સસ્સમણબ્રાહ્મણિયા પજાય સદેવમનુસ્સાય, યો મે ચિત્તં વા ખિપેય્ય હદયં વા ફાલેય્ય પાદેસુ વા ગહેત્વા પારગઙ્ગાય ખિપેય્ય. અપિચ ત્વં આવુસો પુચ્છ યદા કઙ્ખસીતિ.

કો સો ભગવાનામ, યો મમ ભવનં પવિટ્ઠોતિ આહ.

ન ત્વં આવુસો જાનાસિ ભગવન્તં અમ્હાકં સત્થારં, યો તુસિતભવને ઠિતો પઞ્ચમહાવિલોકિતં વિલોકેત્વાતિઆદિના નયેન યાવ દમ્મચક્કપવત્તના કથેન્તા પટિસન્ધિઆદીસુ દ્વત્તિંસપુબ્બનિમિત્તાનિ વત્વા ઇમાનિપિ ત્વં આવુસો અચ્છરિયાનિ નાદ્દસાતિ ચોદેસું.

પસ્સથ દાનિ તુમ્હાકં વા સત્થા મહાનુભાવો, અહં વાતિ દક્ખિણપાદેન સટ્ઠિયોજનમત્તં કેલાસપબ્બતકૂટં અક્કમિ.

યં નૂનાહં કેનચિ અજેય્યં દુસ્સાવુધં મુઞ્ચેય્યન્તિ.

ઇદં કારણં મેત્તાવિહારયુત્તો સમણો, હન્દ નં રોસેત્વા મેત્તાય વિયોજેમીતિ ઇમિના સમ્બન્ધેનેતં વુત્તં, અથ ખો આળવકો યક્ખો યેન ભગવા...પે॰... નિક્ખમ સમણાતિ.

‘‘સુબ્બચો વતાયં સમણો એકવચનેનેવ નિક્ખન્તો, એવં નામ નિક્ખમેતું સુખં સમણં અકારણેનેવાહં સકલરત્તિં યુદ્ધેન અબ્ભુય્યાસિન્તિ મુદુચિત્તો હુત્વા પુન ચિન્તેસિ –

સુબ્બચો અયં સમણો નિક્ખમાતિ વુત્તો નિક્ખમતિ. પવિસાતિ વુત્તો પવિસતિ. યંનૂનાહં ઇમં સમણં એવમેવ સકલરત્તિં કિલમેત્વા પાદે ગહેત્વા પારગઙ્ગાય ખિપેય્યન્તિ પાપકં ચિત્તં ઉપ્પાદેત્વા ચતુત્થવારં આહ નિક્ખમ

સમણાતિ.

કિં સૂધ વિત્તં પુરિસસ્સ સેટ્ઠં,
કિંસુ સુચિણ્ણં સુખમાવહાતિ;
કિંસુ હવે સાદુતરં રસાનં,
કથં જીવિં જીવિતમાહુ સેટ્ઠન્તિ;

સદ્ધીધ વિત્તં પુરિસસ્સ સેટ્ઠં,
ધમ્મો સુચિણ્ણો સુખમાવહાતિ;
સચ્ચં હવે સાદુતરં રસાનં,
પઞ્ઞાજીવિં જીવિતમાહુ સેટ્ઠન્તિ.

સદ્ધો સીલેન સમ્પન્નો,
યસો ભોગસમપ્પિતો;
યં યં પદેસં ભજતિ,
તત્થ તત્થેવ પૂજિતોતિ વચનતો –

સચ્ચેન વાચેનુદકમ્પિ ધાવતિ,
વિસમ્પિ સચ્ચેન હનન્તિ પણ્ડિતા;
સચ્ચેન દેવો થનયં પવસ્સતિ,
સચ્ચે ઠિતા નિબ્બુતિં પત્થયન્તિ.

યેકેચિમે અત્થિ રસા પથબ્યા,
સચ્ચં તેસં સાદુતરં રસાનં;
સચ્ચે ઠિતા સમણબ્રાહ્મણા ચ,
તરન્તિ જાતિમરણસ્સ પારન્તિ.

કથંસુ તરતિ ઓઘં, કથંસુ તરતિ અણ્ણવં;
કથંસુ દુક્ખમચ્ચેતિ, કથંસુ પરિસુજ્ઝતિ.

સદ્ધાય તરતિ ઓઘં, અપ્પમાદેન અણ્ણવં;
વીરિયેન દુક્ખમચ્ચેતિ, પઞ્ઞાય પરિસુજ્ઝતિ.

કથંસુ લભતે પઞ્ઞં, કથંસુ વિન્દતે ધનં;
કથંસુ કિત્તિં પપ્પોતિ, કથં મિત્તાનિ ગન્થતિ;
અસ્મા લોકા પરં લોકં, કથં પેચ્ચ ન સોચતીતિ–

સદ્દહાનો અરહતં, ધમ્મં નિબ્બાનપત્તિયા;
સુસ્સૂસં લભતે પઞ્ઞં, અપ્પમત્તો વિચક્ખણો.

પતિરૂપકારી ધુરવા, ઉટ્ઠાતા વિન્દતે ધનં;
સચ્ચેન કિત્તિં પપ્પોતિ, દદં મિત્તાનિ ગન્થતિ.

અસ્મા લોકો પરં લોકં, એવં પેચ્ચ ન સોચતિ.

યસ્સેતે ચતુરો ધમ્મા,
સદ્ધસ્સ ઘરમેસિનો;
સચ્ચં દમ્મો ધિતિ ચાગો,
સ વે પેચ્ચ ન સોચતિ;

ઇઙ્ઘ અઞ્ઞેપિ પુચ્છસ્સુ,
પુથૂ સમણબ્રાહ્મણે;
યદિ સચ્ચા ધમ્મા ચાગા,
ખન્ત્યા ભિય્યોધ વિજ્જતિ.

કથં નુ દાનિ પુચ્છેય્યં, પુથૂ સમણબ્રાહ્મણે;
યોહં અજ્જ પજાનામિ, યો અત્થો સમ્પરાયિકો.

અત્થાય વત મે બુદ્ધો, વાસાયાળવિમાગમા;
યોહં અજ્જ પજાનામિ, યત્થ દિન્નં મહપ્ફલં.

સો અહં વિચરિસ્સામિ, ગામા ગામં પુરા પુરં;
નમસ્સમાનો સમ્બુદ્ધં, ધમ્મસ્સ ચ સુધમ્મતં.

ઇમં કુમારં સતપુઞ્ઞલક્ખણં,
સબ્બઙ્ગુપેતં પરિપુણ્ણબ્યઞ્જનં;
ઉદગ્ગચિત્તો સુમનો દદામિ તે,
પટિગ્ગહ લોકહિતાય ચક્ખુમાતિ.

દીઘાયુકો હોતુ અયં કુમારો,
તુવઞ્ચ યક્ખ સુખિતો ભવાહિ;
અબ્યાધિતા લોકહિતાય તિટ્ઠથ;
અયં કુમારો સરણમુપેતિ બુદ્ધં...પે॰... ધમ્મં...પે॰... સઙ્ઘં.

મહાવગ્ગસંયુત્ત અટ્ઠકથા

એકં સમયં ભગવા સાવત્થિયં વિહરતિ જેતવને અનાથપિણ્ડિકસ્સ આરામે. તેન ખો પન સમયેન આયસ્મા સારિપુત્તો મગધેસુ વિહરતિ નાલકગામકે આબાધિકો દુક્ખિતો બાળ્હગિલાનો. ચુન્દો ચ સમણુદ્દેસો આયસ્મતો સારિપુત્તસ્સ ઉપટ્ઠાકો હોતિ.

અથ ખો આયસ્મા સારિપુત્તો તેનેવ આબાધેન પરિનિબ્બાયિ. અથ ખો ચુન્દો સમણુદ્દેસો આયસ્મતો સારિપુત્તસ્સ પત્તચીવરમાદાય યેન સાવત્થિ જેતવનં અનાથપિણ્ડિકસ્સ આરામો, યેના યસ્મા આનન્દો તેનુપસઙ્કમિ, ઉપસઙ્કમિત્વા આયસ્મન્તં આનન્દં અભિવાદેત્વા એકમન્તં નિસીદિ, એકમન્તં નિસિન્નો ખો ચુન્દો સમણુદ્દેસો આયસ્મન્તં આનન્દં એતદવોચ ''આયસ્મા ભન્તે સારિપુત્તો પરિનિબ્બુતો, ઇદમસ્સ પત્તચીવર''ન્તિ. અત્થિ ખો ઇદં આવુસો ચુન્દ કથા પાભતં ભગવન્તં દસ્સનાય, આયામાવુસો ચુન્દ, યેન ભગવા તેનુપસઙ્કમિસ્સામ, ઉપસઙ્કમિત્વા ભગવતો એતમત્થં આરોચેસ્સામાતિ. ''એવં ભન્તે''તિ ખો ચુન્દો સમણુદ્દેસો આયસ્મતો આનન્દસ્સ પચ્ચસ્સોસિ.

બુદ્ધા નુ ખો પઠમં પરિનિબ્બાયન્તિ, ઉદાહુ અગ્ગસાવકાતિ.

અનુજાનાતુ મે ભન્તે ભગવા, અનુજાનાતુ સુગતો. પરિનિબ્બાન કાલો મે, ઓસ્સટ્ઠો મે આયુસઙ્ખારોતિ.

કત્થ પરિનિબ્બાયિસ્સસિ સારિપુત્તાતિ.

અત્થિ ભન્તે મગધેસુ નાલકગામે જાતોવરકો, તત્થાહં પરિનિબ્બાયિસ્સામીતિ.

યસ્સ દાનિ ત્વં સારિપુત્ત કાલં મઞ્ઞસિ, ઇદાનિ પન તે જેટ્ઠકનિટ્ઠ ભાતિકાનં તાદિસસ્સ ભિક્ખુનો દસ્સનં દુલ્લભં ભવિસ્સતિ, દેસેહિ નેસં ધમ્મન્તિ આહ.

અથખો આયસ્મા ચ આનન્દો ચુન્દો ચ સમણુદ્દેસો યેન ભગવા તેનુપસઙ્કમિંસુ, ઉપસઙ્કમિત્વા ભગવન્તં અભિવાદેત્વા એકમન્તં નિસીદિંસુ, એકમન્તં નિસિન્નો ખો આયસ્મા આનન્દો ભગવન્તં એતદવોચ ''અયં ભન્તે ચુન્દો સમણુદ્દેસો 'એવમાહ આયસ્મા ભન્તે સારિપુત્તો પરિનિબ્બુતો, ઇદમસ્સ પત્તચીવર'ન્તિ. અપિચ મે ભન્તે 'મધુરક જાતો વિય કાયો, દિસાપિ મે ન પક્ખાયન્તિ, ધમ્માપિ મં નપ્પટિભન્તિ આયસ્મા સારિપુત્તો પરિનિબ્બુતો'તિ'' સુત્વા–

અપ્પકેનપિ મેધાવી, પાભતેન વિચક્ખણો;
સમુટ્ઠાપેતિ અત્તાનં, અણું અગ્ગિંવ સન્ધમન્તિ.

યો પબ્બજી જાતિસતાનિ પઞ્ચ,
પહાય કામાનિ મનોરમાનિ;
તંવીતરાગં સુસમાહિતિન્દ્રિયં;
પરિનિબ્બુતં વન્દથ સારિપુત્તં.

ખન્તિબલો પથવિસમો ન કુપ્પતિ,
નચાપિ ચિત્તસ્સ વસેન વત્તતિ;
અનુકમ્પકો કારુણિકો ચ નિબ્બુતો,
પરિનિબ્બુતં વન્દથ સારિપુત્તં.

ચણ્ડાલપુત્તો યથા નગરં પવિટ્ઠો,

નીચમનો ચરતિ કળોપિહત્થો;
તથા અયં વિહરતિ સારિપુત્તો,
પરિનિબ્બુતં વન્દથ સારિપુત્તં.

ઉસભો યથા છિન્નવિસાણકો,
અહેઠયન્તો ચરતિ પુરન્તરે વને;
તથા અયં વિહરતિ સારિપુત્તો;
પરિનિબ્બુતં વન્દથ સારિપુત્તન્તિ.

અપિચ મે ભન્તે મધુરકજાતો વિય કાયો.

કિં નુખો તે આનન્દ સારિપુત્તો સીલક્ખન્ધં વા આદાય પરિનિબ્બુતો, સમાધિક્ખન્ધં વા આદાય પરિનિબ્બુતો, પઞ્ઞાક્ખન્ધં વા આદાય પરિનિબ્બુતો, વિમુત્તિક્ખન્ધં વા આદાય પરિનિબ્બુતો, વિમુત્તિ ઞાણદસ્સનક્ખન્ધં વા આદાય પરિનિબ્બુતોતિ.

નનુ તં આનન્દ મયા પટિકચ્ચેવ અક્ખાતં સબ્બેહિ પિયેહિ મના પેહિ નાનાભાવો વિનાભાવો અઞ્ઞથાભાવો, તં કુતેત્થ આનન્દ લબ્ભા ''યં તં જાતં ભૂતં સઙ્ખતં પલોકધમ્મં, તં વત માપલુજ્જી''તિ નેતં ઠાનં વિજ્જતિ.

દસકનિદ્દેસ

તત્થ કતમં તથાગતસ્સ ઠાનઞ્ચ ઠાનતો અટ્ઠાનઞ્ચ અટ્ઠાનતો યથાભૂતં ઞાણં. ઇધ તથાગતો ''અટ્ઠાનમેતં અનવકાસો યં દિટ્ઠિસમ્પન્નો પુગ્ગલો કઞ્ચિ સઙ્ખારં નિચ્ચતો ઉપગચ્છેય્ય નેતં ઠાનં વિજ્જતી''તિ પજાનાતિ, ''ઠાનઞ્ચ ખો એતં વિજ્જતિ યં પુથુજ્જનો કઞ્ચિ સઙ્ખારં નિચ્ચતો ઉપગચ્છેય્ય ઠાનમેતં વિજ્જતી''તિ –

કમ્મતો દ્વારતો ચેવ;
કપ્પટ્ઠિતિયતો તથા;
પાકસાધારણાદીહિ;
વિઞ્ઞાતબ્બો વિનિચ્છયો.

મયા ભન્તે ઉપ્પન્નો ચોરો ન સક્કા પટિબાહિતું, સઙ્ઘો પરસમુદ્દં ગચ્છતુ, અહં સમુદ્દારક્ખં કરિસ્સામીતિ.

આવુસો મહાસોણ અભિરુહ મહાઉલુમ્પન્તિ.

નાહં ભન્તે તુમ્હેસુ અગચ્છન્તેસુ ગમિસ્સામીતિ યાવતતિયં કથેત્વાપિ થેરં આરોપેતું અસક્કોન્તા નિવત્તિંસુ.

એવરૂપસ્સ નામ લાભગ્ગયસગ્ગપ્પત્તસ્સ સરીરધાતુનિચયટ્ઠાનં અનાથં જાતન્તિ ચિન્તયમાનો નિસીદિ.

ભન્તે એતં પણ્ણખાદકમનુસ્સાનં વસનટ્ઠાનં, ધૂમો પઞ્ઞાયતિ, અહં પુરતો ગમિસ્સામીતિ થેરં વન્દિત્વા અત્તનો ભવનં અગમાસિ. થેરો સબ્બમ્પિ ભયકાલં પણ્ણખાદકમનુસ્સે નિસ્સાય વસિ.

આવુસો મહાસોણ ભિક્ખાહારો પઞ્ઞાયતીતિ વત્વા પત્તચીવરં આરોપેત્વા ચીવરં પારુપિત્વા પત્તં નીહરિત્વા અટ્ઠાસિ.

મહાસોણત્થેરો પઞ્ચભિક્ખુસતપરિવારો મણ્ડલારામવિહારં પત્તો, એકેકો નવહત્થસાટકેન સદ્ધિં એકેકકહાપણગ્ઘનકં પિણ્ડપાતં દેતૂતિ મનુસ્સે અવોચું.

અનાયતને નટ્ઠાનં અત્તભાવાનં પમાણં નત્થિ, બુદ્ધાનં ઉપટ્ઠાનં કરિસ્સામીતિ ચેતિયઙ્ગણં ગન્ત્વા અપ્પહરિતં કરોતિ.

મયં તાવ મહલ્લકા, ઇદં નામ ભવિસ્સતીતિ ન સક્કા જાનિતું, તુવં અત્તાનં રક્ખેય્યાસીતિ.

કહં વત્તબ્બકનિગ્રોધત્થેરો, કહં વત્તબ્બકનિગ્રોધત્થેરોતિ પુચ્છિત્વા તસ્સ સન્તિકં અગમંસુ.

કિં થેરો પિયાયતીતિ.

કીદિસો થેરોતિ.

ધમ્મસકટસ્સ અક્ખો ભિજ્જતિ અક્ખો ભિજ્જતીતિ પરિદેવમાનો વિચરિ.

૮. સમ્મપ્પધાનવિભઙ્ગ

૧. સુત્તન્તભાજનીયવણ્ણના

ચત્તારોમે આવુસો સમ્મપ્પધાના. કતમે ચત્તારો. ઇધાવુસો ભિક્ખુ અનુપ્પન્ના મે પાપકા અકુસલા ધમ્મા ઉપ્પજ્જમાના અનત્થાય સંવત્તેય્યુન્તિ આતપ્પં કરોતિ, ઉપ્પન્ના મે પાપકા અકુસલા ધમ્મા અપ્પહીયમાના અનત્થાય સંવત્તેય્યુન્તિ આતપ્પં કરોતિ, અનુપ્પન્ના મે કુસલા ધમ્મા અનુપ્પજ્જમાના અનત્થાય સંવત્તેય્યુન્તિ આતપ્પં કરોતિ, અનુપ્પન્ના મે કુસલા ધમ્મા અનુપ્પજ્જમાના અનત્થાય સંવત્તેય્યુન્તિ આતપ્પં કરોતિ, ઉપ્પન્ના મે કુસલા ધમ્મા નિરુજ્ઝમાના અનત્થાય સંવત્તેય્યુન્તિ આતપ્પં કરોતીતિ.

ઉપજ્ઝાયો મે અતિવિય પસન્નચિત્તો વન્દતિ, કિં નુ ખો પુપ્ફાનિ લભિત્વા પૂજં કરેય્યાસીતિ ચિન્તેસિ.

‘‘કદા આગતોસીતિ પુચ્છિ’’

ત્વં અમ્હે ઉચ્ચાકુલાતિ સલ્લક્ખેસિ.

૧૬. ઞાણવિભઙ્ગ

૧૦. દસકનિદ્દેસવણ્ણના

એકિસ્સા લોકધાતુયા

અટ્ઠાનમેતં અનવકાસો યં એકિસ્સા લોકધાતુયા દ્વે અરહન્તો સમ્માસમ્બુદ્ધા અપુબ્બં અચરિમં ઉપ્પજ્જેય્યું, નેતં ઠાનં વિજ્જતીતિ પજાનાતિ.

અજ્જ સત્થા પરિનિબ્બાયતિ, અજ્જ સાસનં ઓસક્કતિ, પચ્છિમદસ્સનં દાનિ ઇદં અમ્હાકન્તિ દસબલસ્સ પરિનિબ્બુતદિવસતો મહન્તતરં કારુઞ્ઞં કરિસ્સન્તિ.

એકપુગ્ગલો ભિક્ખવે લોકે ઉપ્પજ્જમાનો ઉપ્પજ્જતિ અચ્છરિયમનુસ્સો, કતમો એકપુગ્ગલો તથાગતો ભિક્ખવે અરહં સમ્માસમ્બુદ્ધોતિ.

ઝાનવિભઙ્ગ

સુત્તન્તભાજનીય

અભિક્કન્તે પટિક્કન્તે સમ્પજાનકારી હોતિ.

સતો સમ્પજાનો અભિક્કમતિ,
સતો સમ્પજાનો પટિક્કમતીતિ વુત્તં.

કિન્નૂ મે એત્થ ગતેન અત્થો અત્થિ નત્થીતિ અત્થાનત્થં પરિગ્ગહેત્વા અત્થપરિગ્ગણ્હનં સાત્થકસમ્પજઞ્ઞં.

આમિસતોપિ વડ્ઢિ અત્થોયેવ, તં નિસ્સાય બ્રહ્મચરિયા નુગ્ગહાય પટિપન્નત્તાતિ વદન્તિ.

મયા પબ્બજિતદિવસતો પટ્ઠાય ભિક્ખુના સદ્ધિં દ્વેકથા નામ નકથિતપુબ્બા, અઞ્ઞસ્મિં દિવસે ઉપરિવિસેસં નિબ્બત્તેસ્સામીતિ ચિન્તેત્વા ''કિં ભન્તે''તિ પટિવચનં અદાસિ.

ભન્તે એતે મનુસ્સા તુમ્હાકં કિંહોન્તિ, માતિપક્ખતો સમ્બન્ધા પિતિપક્ખતોતિ.

આવુસોયં માતાપિતૂહિપિ દુક્કરં, તં એતે મનુસ્સા અમ્હાકં કરોન્તિ, પત્તચીવરમ્પિ નો એતેસં સન્તકમેવ, એતેસં આનુભાવેન નેવ ભયે ભયં ન છાતકે છાતકં જાનામ, એદિસાનામ અમ્હાકં ઉપકારિનો નત્થીતિ તેસં ગુણે કથેન્તો ગચ્છતિ.

કમ્મટ્ઠાનં નામ અત્થીતિપિ સઞ્ઞં અકત્વા ગામં પિણ્ડાય પવિસિત્વા અનનુલોમિકેન ગિહિસંસગ્ગેન સંસટ્ઠો ચરિત્વા ચ ભુઞ્જિત્વા ચ તુચ્છો નિક્ખમતિ.

આવુસો તુમ્હે ન ઇણટ્ટા ન ભયટ્ટા ન આજીવિકા પકતા પબ્બજિતા, દુક્ખા મુચ્ચિતુકામા પનેત્થ પબ્બજિતા. તસ્મા ગમને ઉપ્પન્નકિલેસં ગમનેયેવ નિગણ્હથ. ઠાને, નિસજ્જાય, સયને ઉપ્પન્નકિલેસં સયનેયેવ નિગ્ગણ્હથાતિ.

અયં ભિક્ખુ તુય્હં ઉપ્પન્નં વિતક્કં જાનાતિ, અનનુચ્છવિકં તે એતન્તિ અત્તાનં પટિચોદેત્વા વિપસ્સનં વડ્ઢેત્વા અરિયભૂમિં ઓક્કમતિ.

અયં થેરો પુનપ્પુનં નિવત્તિત્વા ગચ્છતિ, કિં નુખો મગ્ગમૂળ્હો ઉદાહુ કિઞ્ચિ પમુટ્ઠોતિ સમુલ્લપન્તિ.

કિન્નૂ ખો એતે અમ્હેહેવ સદ્ધિં ન સલ્લપન્તિ ઉદાહુ અઞ્ઞ મઞ્ઞમ્પિ, યદિ અઞ્ઞમઞ્ઞમ્પિ ન સલ્લપન્તિ, અદ્ધા વિવાદજાતા ભવિસ્સન્તિ.

અઞ્ઞં ઉપ્પજ્જતે ચિત્તં, અઞ્ઞં ચિત્તં નિરુજ્ઝતિ;
અવીચિ મનુસમ્બન્ધો, નદી સોતોવ વત્તતિ.

આલોકિતે વિલોકિતે સમ્પજાનકારી હોતિ.

સચે ભિક્ખવે નન્દસ્સ પુરત્થિમા દિસા આલોકેતબ્બા હોતિ, સબ્બં ચેતસા સમન્નાહરિત્વા નન્દો પુરત્થિમં દિસં આલોકેતિ 'એવં મે પુરત્થિમં દિસં આલોકયતો નાભિજ્ઝા દોમનસ્સા પાપકા અકુસલા ધમ્મા અન્વાસ્સવિસ્સન્તી'તિ. ઇતિહ સાત્થક સમ્પજાનો હોતિ. સચે ભિક્ખવે નન્દસ્સ પચ્છિમા દિસા, ઉત્તરા દિસા, દક્ખિણા દિસા, ઉદ્ધં, અધો, અનુદિસા અનુવિલોકેતબ્બા હોતિ, સબ્બં ચેતસા સમન્નાહરિત્વા નન્દો અનુદિસં અનુવિલોકેતિ 'એવં મે અનુદિસં અનુવિલોકયતો...પે॰... સમ્પજાનો હોતીતિ....

ભવઙ્ગા વજ્જનઞ્ચેવ, દસ્સનં સમ્પટિચ્છનં;
સન્તીરણં વોટ્ઠબ્બનં, જવનં ભવતિ સત્તમં.

સમિઞ્જિતે પસારિતે સમ્પજાનકારી હોતિ.

સમિઞ્જિતે પહારિતેતિ પબ્બાનં સમિઞ્જન પસારણે.

કસ્મા ભન્તે સહસા હત્થં સમિઞ્જિત્વા પુન યથાઠાને ઠપેત્વા સણિકં સમિઞ્જિત્થાતિ.

યતો પટ્ઠાય મયા આવુસો કમ્મટ્ઠાનં મનસિકાતું આરદ્ધો, ન મે કમ્મટ્ઠાનં મુઞ્ચિત્વા હત્થો સમિઞ્જિતપુબ્બો, ઇદાનિ પન મે તુમ્હેહિ સદ્ધિં કથયમાનેન કમ્મટ્ઠાનં મુઞ્ચિત્વા સમિઞ્જિતો, તસ્મા પુન યથા ઠાને ઠપેત્વા સમિઞ્જેસિન્તિ.

સાધુ ભન્તે ભિક્ખુના નામ એવરૂપેન ભવિતબ્બન્તિ.

સઙ્ઘાટિપત્તચીવરધારણે સમ્પજાનકારી હોતિ.

પુગ્ગલપઞ્ઞત્તિઅટ્ઠકથા

એકકનિદ્દેસ

કતમો ચ પુગ્ગલો સમયવિમુત્તો, ઇધેકચ્ચો પુગ્ગલો કાલેન કાલં સમયેન સમયં અટ્ઠ વિમોક્ખે કાયેન ફુસિત્વા વિહરતિ, પઞ્ઞાય ચસ્સ દિસ્વા એકચ્ચે આસવા પરિક્ખીણા હોન્તિ. અયં વુચ્ચતિ પુગ્ગલો સમયવિમુત્તો.

અસમયવિમુત્ત

કતમો ચ પુગ્ગલો અસમયવિમુત્તો, ઇધેકચ્ચો પુગ્ગલો નહેવ ખો કાલેન કાલં સમયેન સમયં અટ્ઠવિમોક્ખે કાયેન ફુસિત્વા વિહરતિ, પઞ્ઞાય ચસ્સ દિસ્વા આસવા પરિક્ખીણા હોન્તિ. અયં વુચ્ચતિ પુગ્ગલો અસમયવિમુત્તો. સબ્બેપિ અરિય પુગ્ગલા અરિયે વિમોક્ખે અસમયવિમુત્તા.

કુપ્પાકુપ્પનિદ્દેસ

કતમો ચ પુગ્ગલો કુપ્પધમ્મો, ઇધેકચ્ચો પુગ્ગલો લાભી હોતિ રૂપસહગતાનં વા અરૂપસહગતાનં વા સમાપત્તીનં, સો ચ ખો ન નિકામલાભી હોતિ ન અકિચ્છલાભી ન અકસિર લાભી, ન યત્થિચ્છકં યદિચ્છકં યાવતિચ્છકં સમાપજ્જતિપિ વુટ્ઠાતિપિ, ઠાનં ખો પનેતં વિજ્જતિ, યં તસ્સ પુગ્ગલસ્સ પમાદમાગમ્મ તા સમાપત્તિયો કુપ્પેય્યું. અયં વુચ્ચતિ પુગ્ગલો કુપ્પધમ્મો.

સત્તક્ખત્તુપરમ સોતાપન્ન

કતમો ચ પુગ્ગલો સત્તક્ખત્તુપરમો, ઇધેકચ્ચો પુગ્ગલો તિણ્ણં સંયોજનાનં પરિક્ખયા સોતાપન્નો હોતિ અવિનિપાત ધમ્મો નિયતો સમ્બોધિપરાયણો, સો સત્તક્ખત્તું દેવે ચ માનુસે ચ સન્ધાવિત્વા સંસરિત્વા દુક્ખસ્સન્તં કરોતિ, અયં વુચ્ચતિ પુગ્ગલો સત્તક્ખત્તુપરમો.

સોતાપન્ન અધિપ્પાય્ય

સોતો સોતોતિ હિદં સારિપુત્ત વુચ્ચતિ, કતમો નુખો સારિપુત્ત સોતોતિ. અયમેવ હિ ભન્તે અરિયો અટ્ઠઙ્ગિકો મગ્ગો સોતો. સેય્યથિદં, સમ્માદિટ્ઠિ...પે॰... સમ્માસમાધીતિ. સોતાપન્નો સોતાપન્નોતિ હિદં સારિપુત્ત વુચ્ચતિ, કતમો નુખો સારિપુત્ત સોતાપન્નોતિ. યો હિ ભન્તે ઇમિના અરિયેન અટ્ઠઙ્ગિકેન મગ્ગેન સમન્નાગતો, અયં વુચ્ચતિ સોતાપન્નો, સ્વાયં આયસ્મા એવંનામો એવંગોત્તો ઇતિ વાતિ, ઇતિવા....

કોલં કોલ સોતાપન્ન

કતમો ચ પુગ્ગલો કોલં કોલો. ઇધેકચ્ચો પુગ્ગલો તિણ્ણં સંયોજનાનં પરિક્ખયા સોતાપન્નો હોતિ અવિનિપાતધમ્મો નિયતો સમ્બોધિપરાયણો, સો દ્વે વા તીણિ વા કુલાનિ સન્ધાવિત્વા સંસરિત્વા દુક્ખસ્સન્તં કરોતિ, અયં વુચ્ચતિ કોલં કોલો.

એકબીજી સોતાપન્ન

કતમો ચ પુગ્ગલો એકબીજી, ઇધેકચ્ચો પુગ્ગલો તિણ્ણં સંયોજનાનં પરિક્ખયા સોતાપન્નો હોતિ અવિનિપાતધમ્મો નિયતો સમ્બોધિપરાયણો, સો એકંયેવ માનુસકં ભવં નિબ્બત્તેત્વા દુક્ખસ્સન્તં કરોતિ, અયં વુચ્ચતિ પુગ્ગલો એકબીજી.

સકદાગામિનિદ્દેસ

કતમો ચ પુગ્ગલો સકદાગામી, ઇધે કચ્ચો પુગ્ગલો તિણ્ણં સંયોજનાનં પરિક્ખયા રાગદોસમોહાનં તનુત્તા સકદાગામી હોતિ સકિદેવ ઇમં લોકં આગન્ત્વા દુક્ખસ્સન્તં કરોતિ. અયં વુચ્ચતિ પુગ્ગલો સકદાગામી.